

Filosofie Cultură Voluntariat

Noua Acropolă

O PRIVIRE FILOSOFICĂ ASUPRA LUMII

numărul 17, martie 2025

Frica

de Jorge Angel Livraga

În căutarea prieteniei...

după Aristotel

Orașul București

Peștera de la Zăpodie

curs de

Filosofie

pentru

Viață

ETICĂ

Filosofia naturală • Ființa umană și Cosmosul • Înțelepciunea Indiei • Misterele Tibetului • Filosofia budistă • Confucius

SOCIOPOLITICĂ

Platon • Aristotel • Filosofia neoplatonică • Egiptul Antic • Stoicismul roman

FILOSOFIA ISTORIEI

Importanța transmiterii istoriei • Istorie și mitologie • Ciclurile istoriei • Libertate și destin

Noua Acropolă București

str. Atanasie Demostene nr. 7, sector 5, București
+40 31 405 2024, +40 723 332 633
na-bucuresti@noua-acropola.ro
luni-vineri 18:00–21:00

Noua Acropolă Brașov

str. Toamnei, nr. 5, Brașov
+40 731 371 249
na-brasov@noua-acropola.ro
luni-vineri 18:00–21:30

Noua Acropolă Cluj-Napoca

str. Horea nr. 10, ap. 9, Cluj-Napoca
+40 740 066 658
na-cluj@noua-acropola.ro
luni-vineri 18:00–21:00

Noua Acropolă Constanța

str. General Manu nr. 24, Constanța
+40 744 525 651, +40 341 730 383
na-constant@noua-acropola.ro
luni-vineri 18:00–22:00, weekend 10:00–15:00

Noua Acropolă Iași

str. Nicolae Iorga nr. 51, sc. B, ap. 1, Iași
+40 741 394 303
na-iasi@noua-acropola.ro
luni-vineri 18:00–22:00

Noua Acropolă Oradea

str. Bicașului nr. 1A, Oradea
+40 755 292 542
na-oradea@noua-acropola.ro
luni-vineri 18:00–22:00

Noua Acropolă Sibiu

str. Grigore Ureche nr. 2A, et. 1, Sibiu
+40 723 332 633
na-sibiu@noua-acropola.ro
luni-vineri 18:00–21:00

Noua Acropolă Timișoara

str. Gheorghe Lazăr nr. 5, et. 2, ap. 17, Timișoara
+40 744 781 989
na-timisoara@noua-acropola.ro
luni-vineri 18:00–21:00, sâmbătă 16:00–19:00

4 Despre Univers

6 Frica

8 Orașul București

14 Sfânta Sofia

18 În căutarea prieteniei...

23 Agricultura, în agonie

26 Peștera de la Zăpodie

29 Ankh

30 Aristip din Cirene

31 Despre Symbolon

32 Activități recente

36 Conferințe, dialoguri, evenimente

38 Curs de filosofie pentru viață

Editor Noua Acropolă România

Director Ivo Ivanovici

Redacție Sonia Ivanovici
Corina Munteanu
Alexandra Stancu

*Distribuție și
relații cu publicul* Mihaela Brătuianu

*Tehno-redactare și
grafică* Florin Ganea
Dan Carp
Paula Dron

Adresă de contact na-bucuresti@noua-acropola.ro

Despre Univers

Ivo Ivanovici

Foto: sciencefreak, pixabay.com

Filosofia începe atunci când ne punem întrebări din necesitatea de a cunoaște în mod obiectiv, mai presus de jocul volatil al opiniilor. Lumea – în sensul cel mai larg al cuvântului – și locul pe care-l ocupăm în ea, sunt teme de reflecție comune oamenilor de pretutindeni și din toate epocile. Iar de răspunsul la care ajungem depinde și sensul propriei vieți. Și chiar dacă nicio afirmație nu exprimă adevărul ultim, totuși este necesar să ne reprezentăm cine suntem, de unde venim și încotro ne îndreptăm.

Cuvântul univers își are originea în latinescul *universum*, compus din *unus* („unul singur”) și *vertere* („a se întoarce”) și se referă la „totalitatea spațiului și timpului”. Sensul etimologic al cuvântului indică starea de mișcare perpetuă, sinonimă în filosofia naturii din antichitate, cu viața, dar și cu mișcarea ciclică, cu veșnica întoarcere a valurilor vieții. O altă interpretare asociază termenul cu lat. *coincidentia oppositorum*, conciliere a opuselor, unirea dintre spirit și materie, subiect și obiect, veșnic și trecător etc...

În Grecia antică a fost utilizată în acest context expresia *τὸ πᾶν*, *tò pân* (Totul), toată materia și tot spațiul sau *τὸ ὅλον*, *tò hólon*, toate lucrurile. Pe de altă parte, expresiile *ἓν τὸ πᾶν* (Unul este Tot) sau *ἕν τὸ πανί* (Totul este Unu) se referă la originea formelor materiale, la faptul că – în

ultima instanță – multiplicitatea formelor naturii își are originea în Unu, în Spirit înțeles ca potență absolută și totodată, ca forță prin care materia este modelată. De exemplu, orice lucru aflat în mișcare exprimă în chip necesar legea unică și universal valabilă cu privire la mișcarea obiectelor din natură.

Un alt sinonim legat de conceptul universului privit ca un sistem sau ca o ființă complexă și ordonată este *ὁ κόσμος*, *ho kósmos* (lumea, cosmosul). În sfârșit, putem menționa și cuvântul latinesc natura, naștere, cu referire la proprietățile intrinsece ale ființelor vii și la originea lor.

Iată câteva idei desprinse din materiile de curs ale Noii Acropole și care ar putea stimula apropierea de Univers, o mare și importantă temă de reflecție umană, mai presus de limitele impuse de memorie, de convenții sau de circumstanțe existențiale.

Universul este marea Ființă Vie – Macrobios – care izvoarăște din Divinitatea Absolută. Adoptă un corp de fiecare dată când se manifestă și îl pierde de fiecare dată când se rezumă la Principiul său Esențial. Universul ca Ființă Vie manifestată se exprimă prin intermediul unei dualități pe care o numim Spirit și Materie. Această polaritate va marca cu o amprentă distinctă toate ființele vii care vor face parte din acest Univers manifestat. (prof. Delia Steinberg, extras din materialele de curs ale NA)

Sau:

... *Universul este o imensă Ființă vie, un „Macrobios”. Asemenea celulelor sunt sistemele lui stelare, asemenea țesuturilor – galaxiile, asemenea organelor – nebuloasele sau cuiburile de galaxii. Într-un Univers care trece periodic de la manifestarea materială la potența energetică și de la aceasta la un nou act de obiectivare, elementele constitutive se reînnoiesc constant... Universul se naște, se dezvoltă și moare, la fel ca toate ființele vii...*

... *Această imensă Ființă vie, extrem de armonioasă, gândită matematic – Universul – este martorul incontes-
tabil al existenței unei Gândiri Divine, emițătoare a ideilor, unele transcendente și altele formale, iar noi înșine ... suntem partea Ei integrantă. De fiecare dată când Aceasta „Doarme” (sau, intră în starea de repaos, nota tr.), adoarme și partea mai grosieră a Universului ... de fiecare dată când „Moare”, moare și partea mai grosieră a Universului ... iar de fiecare dată când se manifestă din nou, Universul își reia cursa sau fuga sa către viitor.*

Dincolo de toate acestea se află Misterul, Misterul din care facem parte și noi ..., ființele umane.

Universul întreg se află în mișcare: nu știm de unde și până unde se îndreaptă, dar știm că destinul nostru este să mergem neîncetat. Să încercăm să o facem cât mai bine și cât mai demn cu putință. (prof. J.A. Livraga, extras din materialele de curs ale NA)

Valorile etice sau morale sunt, din perspectiva filosofiei clasice a naturii, reflecția în mintea umană a legilor

și principiilor ce guvernează ordinea cosmică. Prin urmare perceperea, înțelegerea (auto-cunoașterea) și apoi auto-formarea conștientă și liberă a personalității umane (conducerea de sine) în acord cu principiile universale ale moralității este sinonimă cu afirmarea în om, la nivel micro-cosmic, a acelorași valori valabile și la nivel macro-cosmic. Fără a greși, putem afirma că aceasta este cea mai elevată formă a respectului față de natură: unirea prin asumarea principiilor vieții, comune și universal valabile, în acord cu specificul fiecărei clase de ființe.

Este evident, ne aflăm într-o perioadă de răscruce a istoriei. Unele lucruri dispar, iar altele apar. Prevalează nesiguranța în raport cu ziua de mâine, căci nimeni n-ar putea spune cu certitudine cum va arăta viitorul. Și totuși, un lucru este sigur: natura va exista în continuare și vor fi în continuare oameni, cu tot ceea ce înseamnă a fi om. Iar pentru un viitor mai fericit este nevoie de o lume reînnoită, o lume care, însă, deja există. Este universul însuși. Este natura. Și trebuie doar să trăim cu intensitate clipa propriului destin sau, mai bine zis, să fim fiecare dintre noi asemenea cheii introduse în încuietorea universului pentru a deschide poarta istoriei, făcându-ne să intrăm într-o altă dimensiune, să trecem în lumea care ne așteaptă... (prof. J.A. Livraga, extras din textul conferinței *Universul ca răspuns*)

Ne mai rămâne să prezentăm în articolele viitoare câteva teme de reflecție, câteva idei și câteva concepte utile pentru recunoașterea conexiunilor între ființa umană și natura cosmică. ♡

Năsterea stelor în gruparea NGC 346

NGC 346 se află în Norul Mic al lui Magellan, o galaxie-satelit a Căii Lactee, situată la 200.000 de ani-lumină în constelația Tucana

Foto: ESA/Hubble and NASA, A. Nota, P. Massey, E. Sabbi, C. Murray, M. Zamani (ESA/Hubble)

A close-up photograph of Michelangelo's marble sculpture of David. The image focuses on the lower right leg and the hand of the figure. The hand is resting on the thigh, with fingers slightly curled. The marble is light-colored with visible veins and some surface wear. The lighting is soft, highlighting the contours of the muscles and skin.

Frica

Jorge Angel Livraga Rizzi

David, detaliu; Michelangelo; Florența, Italia
Foto: Taylor Smith, Unsplash

Frica este o stare sufletească și de asemenea, un mecanism instinctiv natural care conduce la declanșarea sistemelor de apărare. Gânditorul Universului, cel pe care îl numim Dumnezeu, a inclus-o în sistemele de supraviețuire ale tuturor ființelor. Misteriosul amestec de experiență și de precauție vine, în multiple modalități, în ajutorul celor amenințați. Finalitatea sa este dăinuirea indivizilor și a comunităților.

Frica a pictat ochi de bufniță pe aripile fluturilor de noapte, pentru a speria astfel păsările care îi pot distruge. Ea a dat cameleonilor posibilitatea de a-și schimba culoarea, pentru a trece neobservați în teritoriul în care trăiesc. Frica zburlește blana felinei pentru ca acestea să pară mai mari. Ea îl face pe calmar să poată să se ascundă într-un nor de „cerneală” care întunecă apa. Imobilizează insectele, făcându-le să pară moarte, atunci când acestea simt în apropiere un inamic periculos. L-a învățat pe stârcul roșu să stea într-un singur picior, oferind astfel mai puțină rezistență curenților de apă care ar putea să-l disloce; a proiectat profilul special al aripilor păsărilor, scoarța arborilor și flexibilitatea trestiei.

De frica mărilor, omul a inventat bărcile; de frica fluviilor, a construit poduri. Teama de îngheț l-a inspirat să confecționeze haine, iar frica de insolație să facă umbrele de soare și pălării. Teama de boli l-a făcut să caute medicamente adecvate; frica de forța animalelor, să fabrice primele arme; iar moartea l-a condus la descoperirea unei adevărate metafizici ascunse în spatele dispariției fizice.

Luând în considerare aceste câteva exemple, precum și multe altele pe care cititorul însuși le poate închipui, trebuie să deducem că frica este bună, constructivă și generatoare de progres.

Dar filosofi antici ne-au învățat, cu mii de ani în urmă, că orice

Pietà, Michelangelo; Vatican, Italia
Foto: Richard Wang, Unsplash

exces este negativ. Lipsa fricii este concepută ca imprudență, drum sigur către distrugere, dar excesul de frică este și mai periculos, căci nu distruge numai corpurile, ci dezonorează sufletele, le degradează, le fură bucuria și entuziasmul, le face impure din punct de vedere moral, respingătoare, incapabile de orice fel de creativitate și perfecționare. Frica produce confuzie și neghiobie. Lașitatea, sau excesul de frică, îl transformă pe om într-o ruină, în jucăria tuturor violențelor și a nedreptăților, îl înrobește, făcându-l să lingă picioarele celor care au călcat pe el. Facilitează oricărui dușman posibilitatea de a-l doborî sau, ceea ce este și mai rău, de a-l distruge în totalitate.

În Mistere, primul lucru în care era instruit candidatul la inițiere era arta de a învinge teama, arta de a

deveni curajos, demn și pur. Astfel, învingând frica, omul reușea să se controleze pe sine însuși și să-și croiască drum printre adversitățile lumii înconjurătoare, la nivel fizic, psihic și spiritual.

Învingând teama, omul a construit Piramidele din Egipt, Partenonul, Panteonul și catedrala Notre Dame. A scris Iliada și Odiseea, Biblia și Bhagavad Gita, Divina Comedie și Don Quijote. A pictat marmura de la Pompei, Catedrala Sixtină și Primăvara. În același fel s-au compus cântecele gregoriene, Tetralogia lui Wagner, Simfonia a noua a lui Beethoven și Tedeum-ul lui Verdi; s-a sculptat Discobolul lui Miron și Pietă lui Michelangelo. Așa s-a descoperit America și s-a pășit pe Lună.

Dacă frica este uneori convenabilă, curajul este întotdeauna mai bun. ♡

Orașul București

~ partea întâi ~

Marian Constantin

Atheneul Român

Foto: Marian Constantin, Noua Acropolă

Caracterizare fizico-geografică

Orașul București este capitala României, situată în Câmpia Română (Câmpia Dunării), la 64 km nord de Dunăre, la 100 km sud de colinele subcarpatice și la 250 km vest de Marea Neagră, pe cursul inferior al râurilor Dâmbovița și Colentina, ultimul trecând prin nordul și estul orașului și formând o salbă de lacuri pitorești. Relieful orașului București este de câmpie, cu ușoare coline, care ajung la altitudinea maximă de 96,3 m, cu depresiuni și cu două văi formate de cele două cursuri de apă. Aceste văi prezintă două terase, de 2–4 m și 8–12 m, puternic antropizate și care oferă puțină diversitate reliefului de câmpie tabulară (plană) al orașului. Clima orașului București este temperată, cu perioade calde în timpul verii și mai reci în timpul iernii, și cu precipitații în jur de 550–600 mm anual. Fiind un oraș relativ mare, cu populație de cel puțin 2 500 000 de locuitori și cu activitate umană intensă, orașul București reprezintă o „insulă de căldură”, cu temperaturi ceva mai ridicate decât zonele din împrejurimi.

Primele urme de locuire

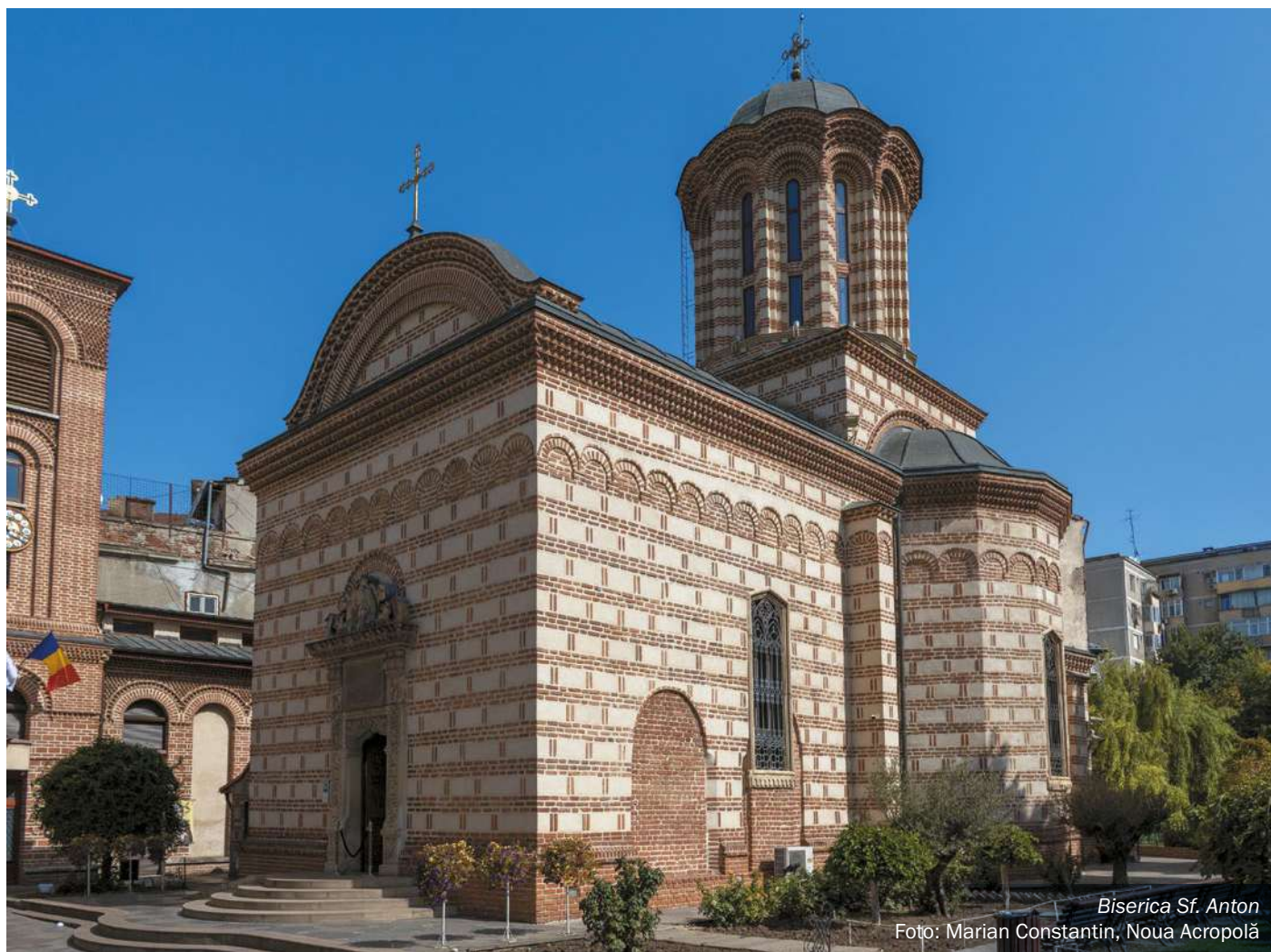
În diferite zone de pe teritoriul orașului București sunt semnalate urme de locuire cu o vechime de aproximativ 150 000 de ani, din paleolitic (Radu Vodă, Bucureștii Noi, Panteleimon, Colentina), neolitic, epoca bronzului și din epoca fierului. Astfel, în zonele Cățelu Nou, Tei, Fundeni și Herăstrău, au fost descoperite artefacte geto-dacice din a doua parte a epocii fierului, inclusiv aparținând culturii La Tène, răspândită în mare parte a Europei. După dezintegrarea statului geto-dac, ocupația romană nu a cuprins zona actualului oraș București, dar locuirea acestui perimetru a continuat, așa cum a continuat și după retragerea aureliană începută în anul 271 d.Hr, pentru ca în perioada medievală (secolele III–XIII d.Hr.), să existe 17 vetre de sat.

Legende întemeierii vetrei orașului

În privința întemeierii vetrei orașului București, probabil cea mai cunoscută legendă îl scoate în evidență pe *Bucur*. Personaj enigmatic, acesta a fost cioban, haiduc ori ambele, sau pescar, boier, negustor ori fiul lui *Laik-Vodă*, și existența sa, bazată pe tradiția orală a locului, a fost consemnată în scris de *călugărul franciscan Blasius Kleiner*, în anul 1761. Susținătorii lui *Bucur* drept întemeietor al orașului consideră că acesta a construit o biserică ce încă există și care-i poartă numele. Conform *istoriografului Dimitrie Pappasoglu*, biserica lui *Bucur* pare să fi fost construită din lemn și a fost mistuită de incendiul provocat de otomanii lui *Sinan Pașa*, fiind apoi reconstruită pe fundația veche, începând cu anul 1626, în timpul lui *Atanasie*, egumenul Mănăstirii Radu-Vodă din apropiere, și purtând hramul *Sfântului Tanasie*. *Bucur* și-a coborât turmele spre Dunăre, oprindu-se pe malurile Dâmboviței, unde stâna sa pare

Biserica „Bucur Ciobanul”
Foto: Marian Constantin, Noua Acropolă

Biserica Sf. Anton
Foto: Marian Constantin, Noua Acropolă

să fi fost atacată de tătari, care i-au răpit fiica, pe *Anca*, și au furat o parte dintre oi. Pornind după aceștia, *Bucur* i-a ajuns în timp ce încercau să treacă Nistrul, unde tătarii au fost înecați, iar *Bucur* s-a întors înapoi cu fiica teafără, construind bisericuța și mai multe case, pentru el și pentru apropiatii săi. Conform altor variante, bisericuța existentă acum a fost ridicată în anul 1743. O tradiție culeasă de raguzanul *Giacomo de Pietro Luccari* amintește că *domnitorul Negru Vodă* a făcut unele întărituri de cărămidă la București, care exista mai dinainte.

Semnificațiile denumirii orașului București

În prezent, cele mai multe opinii consideră că denumirea orașului București provine de la numele legendarului *Bucur*, iar altele spun că poate proveni de la bucurie (puțin probabil), ori dintr-un cuvânt cu origini traco-dacice, *bucur* însemnând cioban, trecător, rătăcitor sau călător spre locul de iernat cu turma sa, în timp ce *bucura* ar însemna locul de întâlnire al ciobanilor. În limba albaneză există cuvântul *bukure*, care înseamnă frumos, iar prin alăturarea acestuia cu cuvântul *eshti* (este) rezultă denumirea orașului București. De asemenea, în limba română, sufixul *-escu*, la plural *-ești*, îi indică pe descendentul sau descendenții unui personaj important, în cazul nostru fiind vorba despre descendenții legendarului *Bucur*. Oricum, posibila

origine geto-dacică sau traco-dacică a denumirii *București* este întărită și de numeroasele toponime derivate din cuvântul *bucur* prezente pe întreg teritoriul locuit de români.

Începuturile orașului București

Începând cu a doua parte a secolului al XIII-lea, unele sate din partea de răsărit a Câmpiei Române au evoluat către stadii urbane, categorie din care face parte și orașul București, în momentul primei atestări documentare (20 septembrie 1459, data unui hrisov emis de *domnitorul Vlad Țepeș*), acesta fiind deja cetate, cu suprafața de aproximativ 700 mp. În timp, în jurul acestei cetăți va fi definit ansamblul arhitectural al Curții Domnești (mai târziu devenită Curtea Veche). Din cei șase ani de domnie, *Vlad Țepeș* a stat patru în București, ilustrând importanța acestei cetăți, mai ales din punct de vedere strategic. Succesorul său, *Radu cel Frumos*, a emis un document în 14 octombrie 1465, care amintește de reședința domnească București.

Orașul București devine capitala Țării Românești

Stabilirea reședinței domnești la București, în detrimentul Târgoviștei, a avut un rol esențial în dezvoltarea economică a acestei cetăți. Astfel, manufacturile și comerțul au înflorit și, odată cu ele, au crescut suprafața și populația

cetății care a devenit treptat dintr-o întăritură mai mare, un oraș cu suprafață dublată în a doua parte a secolului XV, cu aproximativ 2000 de locuitori și cu o viață economică, socială și probabil culturală, activă. Limitele orașului au fost împinse spre Podul lui Mihai Vodă și către nord, până în zona Colțea. În aceste zone au fost construite locuințe din lemn și paiantă, lăcașe din piatră și ateliere meșteșugărești, construcții care comunicau prin intermediul unor străzi, precum „Ulița cea Mare a Șelarilor”, „Ulița Lăcătușilor” și „Ulița Zăbunarii”. Cele mai vechi străzi care există și azi sunt: „Podul Uliței mari, care intră la Curte”, actuala Stradă Franceză, și „Podul Târgului de Afară”, actuala Calea Moșilor, care făcea legătura dintre zona Curții Domnești (Curtea Veche) cu târgul din afară (Obor), unde țăranii din așezările dimprejur își vindeau produsele.

În perioada următoare, domnitorii Țării Românești au oscilat între București și Târgoviște, ceea ce nu a împiedicat dezvoltarea în continuare a orașului de pe Dâmbovița. Un rol deosebit în dezvoltarea orașului l-a avut *Mircea Ciobanul*, care a delimitat orașul prin îngrădituri din trunchiuri de copac înfipte în pământ și legate prin grinzi, controlând intrările și ieșirile din acesta. *Mircea Ciobanul*

a zidit biserica domnească de la Curtea Veche, distrusă în anul 1595, dar pe locul său a fost construită, în anul 1753, biserica cu hramul *Sfântului Anton*, distrusă de incendiul din anul 1847. Ulterior, aceasta a fost refăcută, și în prezent este un edificiu de o frumusețe rară, cu ziduri de cărămidă aparentă, în centrul orașului București. *Domnitorul Mircea Ciobanul* a refăcut Curtea Domnească (Veche) cu un sistem ingenios de alimentare cu apă, legând-o cu izvoarele din apropiere. În prima parte a secolului XVI, are loc intensificarea schimburilor comerciale cu Brașovul. Domnitorii ce au urmat au construit mai multe edificii de cult: Mănăstirea de la podul Colentinei (Mănăstirea Plumbuita, denumită așa de la acoperișul său din plumb), unde, către sfârșitul secolului XVI a funcționat o tiparniță cu care în anul 1582 a fost tipărită prima carte din *București*; Biserica Sf. Gheorghe Vechi, arsă de un incendiu în anul 1847 și înlocuită printr-o biserică nouă, în stil neoclasic; Biserica Sfânta Troiță, „din jos de București”, distrusă în anul 1595 și reconstruită în anul 1614 sub forma Bisericii Radu Vodă, în prezent mănăstire. În anul 1591 sau 1594, *domnitorul Mihai Viteazul* a ridicat Biserica Sfântul Nicolae, cunoscută drept Mănăstirea Mihai Vodă.

Biserica Colțea
Foto: Marian Constantin, Noua Acropolă

Hanul lui Manuc
Foto: Marian Constantin, Noua Acropolă

Dezvoltarea orașului București

În prima parte a secolului XVII, Bucureștiul a cunoscut o perioadă de înflorire, fiind dezvoltate foarte mult meșteșugurile (care au dat denumirile străzilor Blănari, Covaci, Cavafi, Șepcari, Șelari etc.) și comerțul. Situat pe ruta ce lega Transilvania și Imperiul Otoman, Bucureștiul era un important loc de tranzit și de popas, favorizând apariția hanurilor, precum cel al lui *Manole Zarafu*, menționat într-un document din 14 mai 1678, Hanul Șerban Vodă, ridicat de *Șerban Cantacuzino* și Hanul Sfântul Gheorghe Nou sau Hanul toptangiilor, ridicat de *Constantin Brâncoveanu* și distrus de incendiul din 23 martie 1847. Către sfârșitul secolului XVII, Bucureștiul era perceput drept un oraș „foarte mare și foarte bogat”, cu reședința domnească „destul de regală și splendidă”.

Pentru Țara Românească, o perioadă propice din punct de vedere cultural a constituit-o în special domnia lui *Constantin Brâncoveanu* (1688–1714), când a fost refăcut palatul voievodal (Curtea Domnească sau Veche), au fost ridicate Bisericele Sfântul Gheorghe Nou, Zlătari, Colțea, Dintr-o Zi, Tunari și Fundenii Doamnei, palatul de la Mogoșoaia cu anexele sale, reprezentativ pentru stilul arhitectural brâncovenesc, și a fost podit cu brâne de lemn Podul Mogoșoaiei (azi, Calea Victoriei). Pe lângă edificii, domnitorul a acordat o importanță deosebită vieții culturale, înființând o tipografie și sprijinind Academia Domnească de la Sfântul Sava, prin cursuri în limba greacă. Pe lângă acest for cultural important, Bucureștiul mai găzduia Școala Domnească de la Sfântul Gheorghe Vechi, Școala Colțea, ridicată odată cu spitalul omonim, mai multe școli inferioare de mahala și, în prima parte a secolului XVIII, Școala de la Mănăstirea Văcărești (Școala Văcăreștilor), cu predare în limba greacă și înființată de domnitorul *Nicolae*

Mavrocordat. Tot în prima parte a secolului XVIII au mai fost ridicate Mănăstirea Antim (care a adăpostit o tiparniță și un seminar), Bisericele Crețulescu, Cărmidarii de Sus, Stavropoleos etc. În secolul XVIII, Bucureștiul era încadrat între actualele artere Mihai Bravu, Ștefan cel Mare, Iancu de Hunedoara, Basarab, Cotroceni, Bellu, Dudești, Piața Eudoxiu Hurmuzachi (cunoscută drept bariera Vergului) și Piața Iancului, cu case îngrămădite în partea centrală, și, pe cea mai mare parte a suprafeței orașului, cu case răsirate și înconjurare de grădini întinse și de livezi.

Amprenta primei părți a secolului XIX asupra orașului București

În secolul XIX, orașul București a suferit mult din cauza calamităților naturale sau provocate, precum cutremurul din 26 octombrie 1802, incendiul din 9 septembrie 1804 și două revărsări ale Dâmboviței în anul următor, care au determinat inițierea unor măsuri de modernizare a orașului, precum iluminatul stradal cu felinare, din anul 1814, și pavarea cu piatră a arterelor principale, începând cu anul 1824. La începutul secolului, viața socială a orașului a devenit tot mai vibrantă, limba franceză era tot mai auzită, casele bucureștenilor înstăriți erau îmbogățite cu mobilă vieneză sau din alte părți ale Occidentului, iar stilul locuitorilor devine emancipat. În anul 1806 a fost construit Hanul lui Manuc, de *negustorul, diplomatul și hangiu de origine armeană Manuc Marzaian (Emanuel Martirosi Mârzaian)*, cunoscut mai bine drept *Manuc Bei*, de la titlul pe care acesta l-a deținut în Moldova, în apropiere de malul stâng al Dâmboviței. Avariat de cutremurul din anul 1838, hanul a fost reabilitat și constituie azi o clădire emblematică a centrului orașului și mărturie a Bucureștiului acelor vremuri tulburi. În anul 1817, fiica domnitorului

Caragea, Ralú, a înființat la Cișmeaua Roșie, aflată la intersecția Podului Mogoșoaiei (Calea Victoriei) cu vechea uliță a fântânii (Strada General Henri Mathias Berthelot), un „teatru de societate”. În anul 1818, a avut loc primul zbor cu balonul deasupra Bucureștiului și a fost înființată o tipografie particulară, care funcționa în casele domnești de la Cișmeaua lui Mavrogheni, dincolo de Capul Podului. Totodată, a fost aprobată întemeierea primei școli superioare cu predare în limba română, Școala superioară de la Sfântul Sava, pe locul fostei Academii Domnești, în care a predat și *Gheorghe Lazăr*, venit din Transilvania.

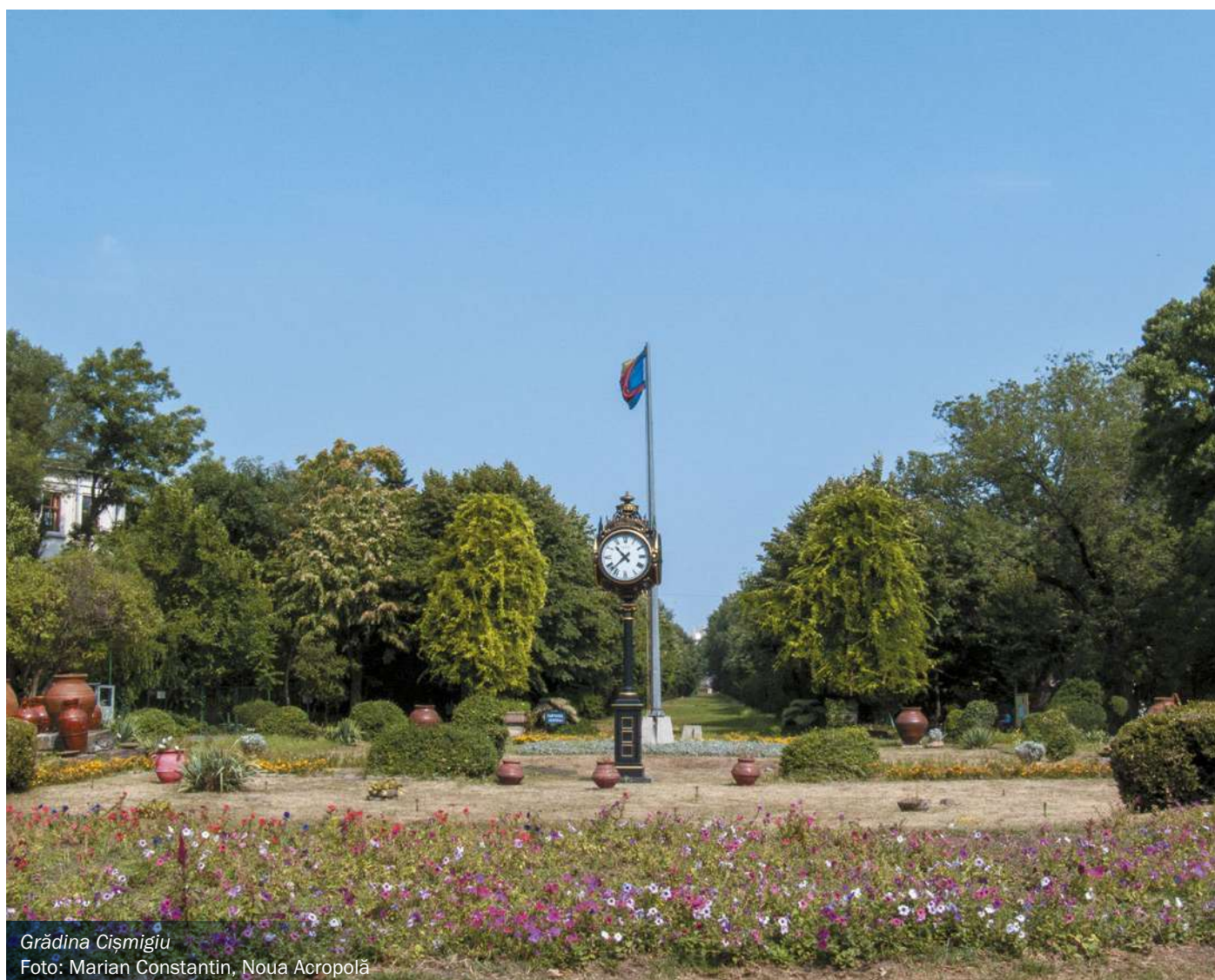
Revoluția lui *Tudor Vladimirescu* a început din București, dar a fost repede înăbușită. Ulterior au fost puse în practică unele proiecte de modernizare a orașului, inclusiv pavarea cu piatră a unor străzi. În București au apărut primele gazete românești, *Curierul românesc* (care trebuia denumit *Curierul Bucureștilor*), în 8 aprilie 1829, urmat din 8 decembrie 1832 de *Buletinul oficial*. În timpul *generației rus Pavel Kisseliiov (Kisselef)*, începând cu anul 1830, a fost stabilit hotarul orașului, au fost secate mlaștini, au fost amenajate piețe, oboare, locuri de plimbare, cimitire, un teatru și servicii de arhitectură și sanitare. De asemenea, a fost extins iluminatul stradal cu felinare încrucișate, alimentate cu untdelemn sau cu untură de pește, și au

fost pavate mai multe străzi. Străzile au fost denumite, iar casele au fost numerotate. În timpul lui *Alexandru Ghica* (1834–1842) au fost înființate cișmele cu apă filtrată din Dâmbovița și au fost ridicate numeroase clădiri publice și particulare, inclusiv cazarma de pe Dealul Spirii. Următorul domnitor, *Gheorghe Bibescu* a început construcția Teatrului Național, a aprobat executarea rețelei de șosele care să lege Bucureștiul de celelalte orașe și a început amenajarea Grădinii Cișmigiu, cu ajutorul *grădinarului peisagist vienez Wilhelm Mayer* și *grădinarului Franz Harer*.

În pofida eforturilor de prefacere a aspectului orașului București, acesta nu a fost ocolit de dezastre, precum cutremurul din 11 ianuarie 1838, inundația din 16–17 martie 1839 și mai multe incendii, cel mai mare fiind înregistrat în 23 martie 1847, în ziua de Paști. *(va urma)*

Bibliografie

- Bonifaciu S (coord.) – *România. Ghid turistic*. Editura Sport-Turism, 1985
 Colfescu S. – *București, ghid turistic, istoric, artistic*. Ediția a V-a. Editura Vremea XXI, 2003
 Croitoru N, Târcob D (coord.) – *București (monografie)*. Editura Sport-Turism, 1985
 Giurescu CC. – *Istoria Bucureștilor. Ediția a II-a*. Editura Sport-Turism, 1979

Grădina Cișmigiu
 Foto: Marian Constantin, Noua Acropolă

Sfânta Sofia (Hagía Sophía)

~ partea a doua ~

arh. Gabriel Georgescu

Structura prezentă azi este, în esență, clădirea din secolul VI. Un cutremur a provocat o prăbușire parțială a cupolei în anul 558, care a fost restaurată după 4 ani. Două alte prăbușiri parțiale au dus la reconstruirea cupolei la o scară mai mică și la întărirea bisericii din exterior. A fost restaurată din nou, la mijlocul secolului XIV.

O vastă esplanadă, acoperită cu un tip de ciment având duritatea betonului, a servit ca bază pentru construcție. Pereții au fost ridicați din cărămidă, dar stâlpii au fost construiți din pietre mari de calcar, legate cu crampoane de fier.

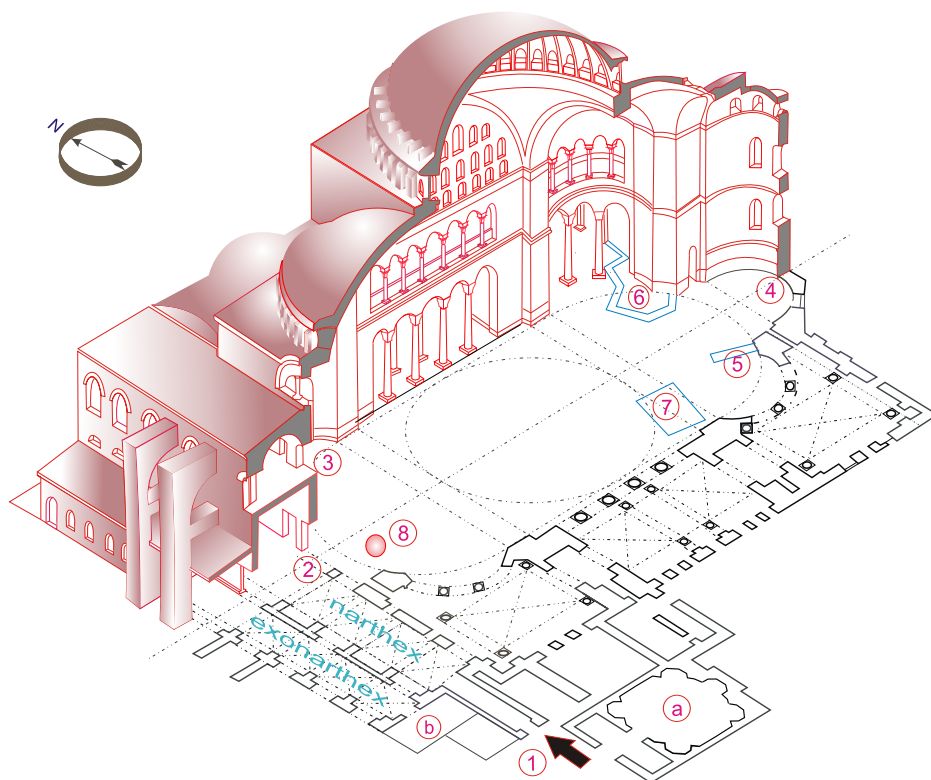
Pentru construcția cupolei s-au folosit cărămizi fabricate în Rodos, dintr-o argilă atât de ușoară încât douăsprezece dintre ele nu cântăreau mai mult decât o cărămidă obișnuită; purtau următoarea inscripție: „Dumnezeu este cel care a întemeiat-o, Dumnezeu o va ajuta”. Cu toate acestea, se pare că protecția divină i-a lipsit acestei biserici de-a lungul existenței sale, deși la fiecare douăsprezece case se zideau în perete relicve binecuvântate de preoți.

Hagia Sophia combină o bazilică longitudinală și o clădire centralizată într-un mod foarte original, cu o cupolă principală enormă, susținută pe pandantive și două semi-cupole, câte una pe fiecare parte a axei longitudinale. În plan, clădirea este aproape pătrată. Zona principală a bazilicii (fără anexe sau galeria pronaosului), formează un spațiu dreptunghiular de 77 m lungime și 71 m lățime la sol.

Un fapt puțin obișnuit pentru perioada în care a fost construită este acela că se cunosc atât numele arhitecților clădirii – Anthemius din Tralles și Isidor din Millet – cât și bogatele lor cunoștințe de mecanică și matematică.

Urma lăsată de o relicvă scoasă cu forța din perete
Foto: pallasweb.com

1 – intrare; 2 – poarta imperială; 3 – coloana plănsului;
4 – altar; 5 – amvon; 6 – loja sultanului; 7 – Omphalos
(„buricul pământului”); 8 – urne de marmură din Pergam;
a – baptisteriu din epoca bizantină, mormântul sultanului
Mustafa I; b – minaretele sultanului Selim al II-lea
Foto: Ogodej, Wikimedia Commons

Există trei nave separate prin coloane, cu galerii superioare și pile mari de marmură care se ridică pentru a susține cupola. Pereții de deasupra galeriilor, care formează și baza cupolei, sunt străpunși de ferestre care, în lumina zilei, ascund suporti și dau impresia că toată acea masă de sticlă luminoasă plutește în aer.

Domul, construit cu prea multă îndrăzneală, s-a prăbușit în anul 559 din cauza unui cutremur. Arhitectul Isidor cel Tânăr a fost însărcinat să îl reconstruiască: i-a redus diametrul și a întărit stâlpii. Patruzeci de ferestre aflate la baza cupolei deschid perspectiva în profunzime și dizolvă optic greutatea, într-un spațiu luminos plutitor.

În anul 1347, un alt cutremur a afectat cupola, care a trebuit restaurată din nou sub îndrumarea arhitecților italieni Astaros, Faciolatus și Giovanni Peralta. Cupola măsoară acum 55,6 m înălțime de la sol. Reparațiile succesive de-a lungul istoriei au făcut ca domul să-și piardă baza circulară perfectă: astăzi pare a fi oarecum eliptică și neregulată, cu un diametru variind de la 31,24 m la 30,86 m.

După cucerirea Constantinopolului, sultanul Mehmet a dat ordinul de transformare a bazilicii într-o moschee. S-au adăugat cele două contraforturi care susțin clădirea spre sud-est și un minaret. Minaretul de nord-est a fost ridicat de Baiazid, iar sultanul Selim al II-lea a comandat cele două minarete de vest, împreună cu noi ziduri de susținere. Prin urmare, cele 4 minarete sunt diferite, lipsindu-le unitatea.

Sfânta Sophia cu cele 4 minarete
Foto: Adli Wahid, Unsplash

Arhitectura îndrăzneță și inovatoare a bazilicii a fost inspirația directă pentru alte câteva edificii similare: Hagia Sophia din Salonic, Moscheea Albastră, Moscheea Șehzade, Moscheea Süleymaniye, Moscheea Rüstem Pasha și complexul Kılıç Ali Pasha.

Exteriorul

Din exterior este foarte dificil să recunoaștem planul original al bazilicii. Contraforturi masive, adăugate pentru a susține clădirea zdruncinată de cutremure succesive, precum și câteva construcții ulterioare sprijinite de pereții bazilicii, maschează arhitectura și îngreunează formele.

Doar cele patru minarete, construite în secolul XV și aflate la colțurile bazilicii, îi dau un oarecare avânt elegant.

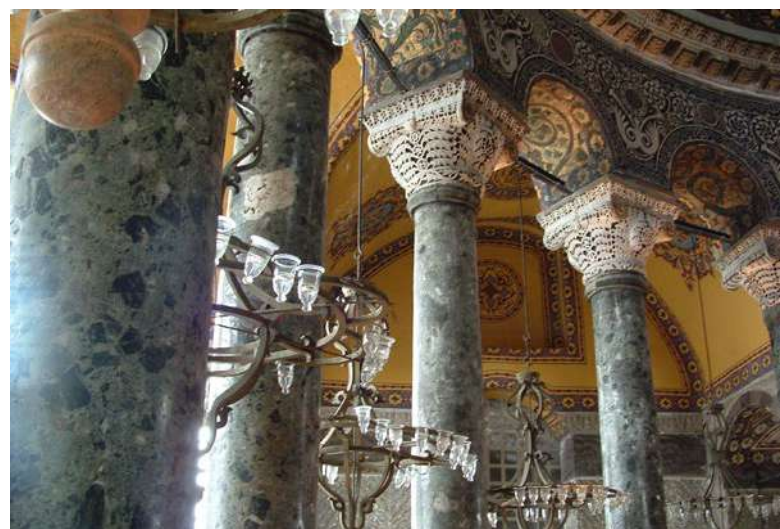
Cupola de astăzi, purtând o semilună imensă în vârf, este susținută de pereți din piatră, alternând roz cu alb. Lungimea naosului central, inclusiv absida altarului, este de 79,30 m. În total, clădirea acoperă, cu unele anexe, suprafața de 7.500 m², fără a ține cont de atriul pierdut.

Interiorul

Interiorul bisericii, pe de altă parte, este o capodoperă de luminozitate și eleganță. Lumina pătrunde prin toate cele șapte etaje de ferestre. Baza cupolei, străpunsă cu o coroană de 40 de ferestre și flancată la est și vest de două semi-cupole, este susținută de patru pandantive, care se sprijină pe stâlpi masivi, permițând trecerea de la planul pătrat la cel circular. Semi-domurile care flanchează cupola centrală sunt și ele flancate la rândul lor de domuri mai mici.

În partea de jos a absidei, *mihrabul* (nișă rezervată rugăciunii imamului) este plasat descentrat, pentru a indica direcția orașului Mecca. *Minbar*-ul a fost adăugat ulterior. El are funcția unui amvon din bisericile creștine. În total, biserica are 107 coloane. Cele mai înalte coloane de la parter au 20 m înălțime, un diametru de aproape 1,5 m și cântăresc aproximativ 7 tone fiecare.

Coloanele roșii, opt la număr, se găsesc în exedra de nord-est (zona semicirculară) a naosului. Blocurile *porfido rosso antico* au fost scoase din carieră de sclavi, în deșertul estic al Egiptului. Coloanele au baza căptușită cu un strat de plumb. Această tehnică, novatoare în epocă, le conferă flexibilitate și previne daunele cauzate de cutremure. Coloanele nu sunt toate monolite. Unele au fost asamblate din bucăți, cu ajutorul unor coliere. O poveste spune că aceste coloane au fost trimise din Roma de o văduvă pe nume Marcia și că au făcut parte cândva din Templul Soarelui al lui Aurelian (Lucius Domitius Aurelianus, viitorul împărat Aurelian). Ulterior, 4 dintre aceste coloane au fost trimise pe șantierul unei alte moschei.

Capiteluri și coloane din marmură Verde Antico
Foto: zeylif, Pixabay

Chiar în interiorul maiestruoasei Porți Imperiale din bazilică, în stânga, se află „coloana care plânge”. Este, de fapt, o zonă circulară acoperită cu o placă de cupru foarte veche, având un orificiu în mijloc (nu știm dacă această gaură a fost cauzată de uzură sau dacă a fost deja acolo de la început). Legenda spune că această coloană este cea a Sfântului Gregorie și că e suficient să pui degetul în orificiu și toate bolile tale vor fi vindecate de „lacrimi”.

Coloana care plânge
Foto: Julien Maury
Wikimedia Commons

Decorul

Hagia Sofia a fost, pe bună dreptate, faimoasă pentru luxul și opulența decorului său, care a inclus marmură rară și scumpă, suprafețe întinse de mozaic de aur și mobilier liturgic bogat.

În ceea ce privește placarea bazilicii, se poate regăsi marmură verde de la Karystos, marmură roz din Frigia, porfir imperial roșu din Egipt, porfir verde din Sparta, marmură alb-gălbuie din Lydia, marmură aurie din Libia, onix de culoare mierii de la Pamukkale, *verde antico* din Tesalia etc. Această largă varietate de tipuri de marmură și culori fracționează spațiul și reduc unitatea.

Mozaicurile Hagiei Sofia constituie și azi un decor impresionant. Și totuși, acestea sunt doar câteva vestigii în comparație cu măreția mozaicurilor bazilicii bizantine dorite de împăratul Iustinian în secolul VI. În timpul crizei iconoclaste dintre 726 și 843, aproape toate mozaicurile din bisericile din Constantinopol au fost distruse. Cele care nu au fost acoperite cu vopsea și tencuială au supraviețuit timp de o mie de ani – cel puțin până în 1850, când au fost înregistrate și copiate ultima dată de către Salzenberg. Au fost răzuite apoi, în jurul anului 1895, în timpul unei „restaurări” a Sfintei Sofia de către autoritățile religioase otomane. Bolțile erau odinioară acoperite cu mozaicuri de aur, înlocuite ulterior cu vopsea în ulei. În 1847, sultanul Abdulmejid i-a angajat pe frații Gaspere și Guiseppe Fossati să restaureze Hagia Sofia. Odată cu redecorarea, au descoperit și mozaicurile. Sultanul le-a cerut să copieze mozaicurile și apoi să le acopere. Mai multe mozaicuri au fost recent descoperite sub straturile de vopsea.

Biserica fantomelor

Pereții de marmură sunt în multe locuri străpunși de găuri în care au fost cândva inserate și din care au fost apoi scoase cu forța crucile de argint. Cârligele de care atârnau icoanele sunt încă acolo, pe pereți. Este suficient să ridici ochii și le vei vedea.

Pe sol, se văd încă marcasele unde se afla tronul imperial bizantin. Mai multe urme arată unde erau amplasate sfeșnice uriașe. Dacă privim porțile Hagiei Sofia, vedem lăcașurile crucilor smulse ulterior. Ușile imperiale erau bogat decorate. De fiecare parte a ușii atârna o icoană a Mântuitorului și una a Mariei Egipteanca și Theotokos, aduse aici de la Sfântul Mormânt din Ierusalim. Din vârful cupolei, imaginea Maicii Domnului cu pruncul Iisus aruncă o umbră tristă în lumina palidă a coroanei de ferestre. ☹

Bibliografie

- Goldstein, Erik, prof. – *Holy Wisdom and British Foreign Policy, 1918–1922: The St. Sophia Redemption Agitation*. In *Byzantine and Modern Greek Studies* Vol.15 (1991): pp.36-64.
- Wegner, Emma – *Hagia Sophia*, HEILBRUNN TIMELINE OF ART AND HISTORY ESSAYS
- Mainstone, Rowland J. (1997) – *Hagia Sophia: Architecture, Structure, and Liturgy of Justinian's Great Church* (reprint edition).
- Krautheimer, Richard – *Early Christian and Byzantine Architecture*. 4th ed. Harmondsworth: Penguin, 1986.
- Ousterhout, Robert – *Master Builders of Byzantium*, Princeton: Princeton University Press, 1999.
- Rodley, Lyn – *Byzantine Art and Architecture: An Introduction*, Cambridge University Press, 1994.
- Department of Medieval Art and The Cloisters*, The Metropolitan Museum of Art, October 2004

Stânga: Mozaic parțial restaurat cu Iisus Pantocrator
Dreapta: Maica Domnului, mozaic
Foto: Myrabella, Wikimedia Commons

În căutarea prieteniei... după Aristotel

Iuliana Costas

Foto: Ricardas Brogys, Unsplash

Astăzi citim des articole care ne avertizează că un anumit animal sau o anumită plantă se luptă cu situații potrivnice și e pe cale de dispariție. Și există un consens uman că este important să preservăm medii de viață curate și nepoluante pentru a oferi tuturor ființelor o casă.

Dar dincolo de vulturi, porumbei și colibri, poezii clasice cântă ode unei păsări neasemuit de frumoasă ce poate să treacă peste orice primejdie și poate menține legături la mii de kilometri distanță. Această pasăre frumoasă a sufletului – prietenia – pare a fi din ce în ce mai rar întâlnită în lumea umană.

Spre a o salva e nevoie să o studiem în profunzime și să (re)găsim acel mediu sufletesc propice nașterii și creșterii prieteniei adevărate.

Aristotel este unul dintre marii gânditori ai lumii care și-au propus să ne apropie de această valoare.

S-a născut în orașul Stagira (în nordul Greciei), în 384 î.Hr. Tatăl său, Nicomah, a fost medic la curtea regelui macedonean Amyntas al II-lea și i-a inspirat interesul pentru studiul fizicii și al biologiei. A fost elevul lui Platon în Atena, iar la maturitate și-a deschis propria școală de filosofie, Lykeion (liceul). A iubit învățăturile, considerându-le vitale, precum lumina și aerul: *cum vederea își ia lumina din cerul înconjurător și sufletul din învățătura*. De aceea, opera sa de-o viață, este o ofrandă adusă acestui crez, este efortul de a aduce laolaltă toată cunoașterea lumii (*Istoria animalelor, Despre părțile animalelor, Despre cer, Mecanica, Meteorii, Fizica, Despre Suflet, Oratorie, Economie, Politică*)¹.

În opera sa, *Etica Nicomahică*, Aristotel își pune problema binelui uman și cum poate omul cuceri această stare de bine.

Orice știință și orice artă a omului urmărește un anumit bine. Binele este cel spre care aspiră toate. Dar oameni diferiți definesc acest bine în mod diferit și indică lucruri diferite ca fiind bune. De exemplu, unii oameni consideră drept bunuri de preț lucruri concrete ca plăcerea, bogăția sau onoarea. Alții văd asta în cunoașterea care lipsește, unii o fixează în prietenie sau relații sociale, alții în frumusețe estetică etc.

Care este maximul bine?

Unele bunuri sunt urmărite doar pentru a obține alte bunuri.

De exemplu, ne putem dori o sumă de bani pentru a cumpăra ceva, putem dori o bicicletă pentru a face sport etc.

Unele bunuri sunt urmărite atât pentru un alt scop, cât și pentru ele însele.

De exemplu, pictorul urmărește arta sa și pentru faimă, dar și pentru frumos în sine. Un om caută cunoașterea și pentru a rezolva probleme practice, dar și pentru a avea înțelegere.

Aristotel, Francesco Hayez; Galeria Academiei, Veneția
Foto: Didier Descouens, Wikimedia Commons

Maximul bine este acela pe care îl căutăm doar pentru el însuși. Iar Aristotel consideră că pentru noi oamenii, maximul bine este Fericirea – pentru că ea este singurul scop pe care îl urmărim în sine și nu ca mijloc de a dobândi alt bine.

În continuare filosoful va arăta cum drumul de cucerire a fericirii durabile este legat de drumul cuceririi virtuților.

În spirit clasic, Aristotel identifică acele virtuți sau puteri ale sufletului care conduc spre fericire. Un loc de seamă între aceste îl are PRIETENIA. „*Ea este, în fond, o virtute sau, cel puțin, este inseparabilă de virtute. Și nu există alt lucru mai necesar vieții decât ea. Căci nimeni nu ar concepe o viață fără prieteni, chiar dacă ar fi să posedez toate celelalte bucurii la un loc.*”

Prietenia este o virtute esențială pentru indivizi și societate. Dintre bogății, averea este foarte instabilă, pe când prietenia durează și poate să îi ferească pe tineri de greșeli, pe cei maturi îi îndeamnă la fapte nobile și pe cei bătrâni îi îngrijește.

¹ <https://www.noua-acropola.ro/aristotel/> (Accesat martie 2023)

Foto: Alec Favale, Unsplash

Semințele prieteniei

Ca orice valoare, prietenia se află în potențialul nostru interior, dar pentru a se manifesta trebuie cultivată.

Premisa prieteniei este bunăvoința. Bunăvoința este o atitudine față de semenii: a fi sensibil la preocupările, nevoile, suferințele și bucuriile celorlalți și a le dori binele.

„Seamănă cu prietenia fără a fi însăși prietenie. Căci bunăvoință putem avea și față de persoane necunoscute, de care poate rămâne ignorată, dar prietenia nu.” Prietenia este însă reciprocă și este, în esență, o formă de a iubi. Toți oamenii vor să primească iubire, diferența o face capacitatea de a oferi.

Bunăvoința pare să fie un început de prietenie.

Tipurile de prietenie

Sunt toate prietenii la fel? Intuim că nu. Și în cazul prieteniei, observă filosoful, putem discerne o gradăție în funcție de motivul și finalitatea care îi leagă pe cei doi.

👉 Primul tip de prietenie are la bază **utilitatea**.

„Astfel, cei al căror atașament reciproc își are sursa în utilitate, nu se iubesc unul pe altul pentru ei înșiși, ci în virtutea avantajului care îi poate reveni fiecăruia din partea celuilalt.”

„[...] când prietenia se bazează pe interes, ne iubim prietenii pentru propriul nostru bine.”

Putem recunoaște astfel de relații în viața de zi cu zi. Sunt prietenii a căror companie nu o căutăm mai deloc, nefăcându-ne mare plăcere să le fim alături, dar care apar în minte când avem nevoie de un bun sau un serviciu.

Sunt acei prieteni la care ne gândim când avem nevoie să rezolvăm ceva: un împrumut, un drum cu mașina la muncă, o reparație la calculator etc. Conveniențele sociale încurajează astfel de relații: „*E bine să lași loc de bună ziua, căci nu se știe când vei avea nevoie de ajutor.*”

Dar ce se întâmplă când nu mai avem nevoie de ceva? Prietenia se sfârșește brusc ca și când nu ar fi existat precum un pumn de nisip risipit de vânt.

Aristotel o vede în vremea sa asociată bătrâneții sau slăbiciunii, dar o regăsește și la omul matur sau tânăr care urmărește doar interesul propriu.

👉 Al doilea tip de prietenie are la bază **plăcerea**.

Prietenia din plăcere este cea mai larg răspândită. Ea apare odată cu copilăria și face ca oamenii care se întâlnesc des și au un minim de elemente comune, să poată dezvolta relații călduroase. Acest tip de prietenie se înfiripă ușor și se pierde ușor; prietenii sunt apreciați în funcție de calitățile lor plăcute. Ca și în cazul prieteniei din interes, nu este apreciat prietenul pentru ce este în sine. Odată ce plăcerile se schimbă și prieteniiile acestea se destramă ușor.

Prietenia dintre cei care învață în aceeași clasă sau lucrează în același departament, „gașca” din cartier, grupul

Castor și Polux; statuete romane din sec. 3 î. Hr.
Muzeul Metropolitan de Artă, New York
Foto: Marie-Lan Nguyen, Wikimedia Commons

celor care merg la aceeași sală de sport sau la un atelier de pictură. Prietenia-plăcere este o relație instabilă care se dezvoltă pe baza circumstanțelor și a activităților comune, dar este lipsită de o intimitate reală, de împărtășirea unor sentimente profunde.

Cei ce dezvoltă această prietenie caută prezența celui-lalt, petrec ore bune făcând activități care plac amândurora. Acest tip de prietenie pare a fi cel mai adesea asociată tinerilor, vârstă care este dominată de pasiuni. Dar, odată cu trecerea timpului, plăcerile se schimbă și atunci când unul dintre ei își schimbă preferințele, prietenia se rupe, nemaifiind nimic care să îi lege.

Nu apar conversații de suflet, pentru că această prietenie se bazează pe momente de divertisment. Astfel, prietenii rămân la suprafața lucrurilor, discutând subiecte simple care să nu deranjeze, având în centru pasiunea comună: echipa de fotbal, muzica preferată, evenimentele curente, vacanțele. Subiectele mai profunde, precum principiile și opțiunile de viață nu se ating, tocmai pentru a se evita conflictele. În situații de criză, astfel de prieteni se fac nevăzuți, neavând disponibilitate și timp pentru a sta alături când este nevoie de un efort.

„Se adaugă și că tinerii sunt înclinați și spre sentimente erotice, care cel mai adesea sunt dictate de pasiune și își au sursa în plăcere. Acesta este și motivul pentru care ei iubesc și încetează să iubească cu aceeași repeziciune,

Orestes și prietenul său Pylades
Sec I d.Hr.; Muzeul Luvru, Paris
Foto: Egisto Sani, Flickr

Foto: Maximilian Bungart, Unsplash

schimbându-și sentimentele de mai multe ori pe zi. Dar ei doresc și să-și petreacă tot timpul împreună, căci acesta este modul în care-și reprezintă legăturile de prietenie.”

În ambele cazuri de până acum, prietenul nu este iubit pentru ceea ce reprezintă el în esența sa ca om, ci în măsura în care este util sau plăcut. *„În consecință prietenii de acest fel se destramă ușor, cei în cauză neputând rămâne prea mult timp aceiași ca la început; în clipa în care încetează să fie plăcuți sau utili, încetează să fie prieteni.”*

🌸 Cel de-al treilea tip de prietenie are la bază **virtutea**.

Acest tip nobil de prietenie face să se nască respectul, răbdarea și constanța și este capabilă să ierte fără a se teme să corecteze, impulsionându-i pe toți să devină din ce în ce mai buni, astfel încât să-și merite prietenii. Trezește spiritul de solidaritate, puterea de a oferi sprijin reciproc în fiecare clipă, știe să îndure distanțe și suferințe, boli și penurii.

Un prieten adevărat nu este un egoist. Un prieten poate pune în prim-plan binele prietenului său.

„Perfectă este însă prietenia dintre oameni cu noblețe spirituală, adică cei ale căror afinități izvorăsc din virtute.” Iar cum virtutea este însăși natura lor, înseamnă că „[...] o astfel de prietenie se datorează structurii interioare a celor ce o resimt și nu unei stări accidentale.” Acest tip de prietenie este posibilă doar între doi oameni ce urmăresc valori morale.

Platon și Aristotel (friză din marmură)
Muzeul Domului, Catedrala Santa Maria del Fiore, Florența
Foto: Yair Haklai, Wikimedia Commons

Prietenia dintre oameni cu noblete spirituală nu exclude desigur plăcerea sau utilitatea. Omul care iubește virtutea o practică și leagă relații de prietenie cu alți oameni asemenea lui, ce iubesc la prieten aceste calități nobile: generozitate, curaj, blândețe etc. Astfel, ei iubesc în prieten însăși caracterul lui. De asemenea, iubind virtutea, compania prietenului este plăcută. Omul virtuos găsește plăcere în actele de virtute așa cum un muzician se bucură de muzica sa.

Această formă de prietenie este mai rară și necesită timp pentru a se forma, dar aduce beneficiu ambilor pentru că încurajează un comportament nobil.

„Prietenia bazată pe valoare personală nu este posibilă decât între oameni virtuoși căci oamenii vicioși nu se simt atrași unul de altul decât dacă e vorba de un interes.”

Desigur, prietenii nu sunt identici, dar fiind o relație bazată pe virtute există în centru ideea de măsură justă, de dreptate.

Sentimentele pe care le nutrim față de noi sunt sursa sentimentelor exercitate asupra prietenului. *„[...] Se spune doar că mai presus de orice trebuie să-ți iubești prietenul cel mai bun; ori prietenul cel mai bun este cel care, dorind cuiva binele, i-l dorește pentru el însuși. Am arătat de altfel că toate sentimentele de prietenie derivă de la cele ale individului față de sine, de unde iradiază și față de alții.”* Așa cum ne dorim binele pentru noi, viață lungă, vigoare, tărie interioară, astfel dorim și prietenului. Este unul dintre motivele pentru care omul lipsit de virtute nu poate întreține o prietenie. Căci el fuge de viață interioară, pentru că nu vede binele din el.

Este bine ca oamenii să încerce să se cunoască, să se înțeleagă, căutând în același timp cunoașterea profundă de sine.

„Și dacă toți oamenii ar rivaliza în dragostea pentru frumosul moral și ar aspira spre îndeplinirea celor mai nobile acte, atunci și comunitatea ar avea tot ce-i trebuie, și fiecare în particular ar deține bunurile cele mai înalte, din moment ce virtutea este un astfel de bun.”

Beneficiile prieteniei nu se opresc aici.

Atunci când se amplifică, devine concordie – virtutea care leagă comunitățile, lărgind sentimentul la nivelul societății. *„Vorbim însă de concordie în cadrul cetăților, când cetățenii sunt de acord în privința intereselor lor, când iau aceleași hotărâri și pun în practică hotărârile comune. [...] astfel înțeleasă, concordia nu poate exista decât între oameni echitabili [...]”* Apare altfel ca o valoare fundamentală și pentru stat.

Multe pagini a dedicat filosoful grec acestei relații speciale dintre oameni, pentru a o înțelege mai bine și a o cultiva mai ușor. Atât în bogăție, cât și în lipsă, în momente de fericire sau de tristețe, în succes sau în eșec, totdeauna o prietenie profundă aduce un plus de valoare. Între atâtea subiecte care cer permanent atenția noastră, prietenia merită și ea un loc de seamă. Căci atunci când îi dăm un loc în viața noastră, ne îmbogățește.

Fiindcă suntem oameni, avem nevoie de prietenie. Avem nevoie să redescoperim virtutea omeniei pentru a salva această valoare atemporală. Este nevoie să cultivăm etica, pentru a fi din nou demni unii de prietenia celorlalți. ♡

Bibliografie

- [1] Aristotel, *Etica Nicomahică*, traducere Stella Petecel, ediția a II-a. Editura Iri, 1998

Agricultura, în agonie*

Hans Luwei, agricultor

Foto: Johny Goerend, Unsplash

In ultimii 50 de ani, investițiile în utilaje agricole uriașe (tractoare, mașini de recoltat) ne-au permis să producem o cantitate uriașă de alimente, fără a fi nevoie de multă muncă umană. Dar acest lucru are un cost enorm pentru mediu și pentru oameni.

În prezent, randamentul energetic al agriculturii intensive este dezastruos. Modelul alimentar dezvoltat după cel de-al Doilea Război Mondial, cunoscut sub numele de „revoluția verde”, s-a bazat pe energie abundentă, pe genetică, pe produse chimice (îngrășăminte și pesticide) și pe mecanizare – mașini din ce în ce mai mari pentru a crește productivitatea. Dar studiile arată că acest model necesită zece unități de calorii fosile pentru a produce o unitate de calorii alimentare, iar într-o lume cu mai puțină energie, acest model nu mai poate funcționa.

Degradarea solurilor sterilizează pământul și în plus, acest model de producție nu ține cont de viața din sol¹. Paradigma ar fi următoarea: solul este lucrat în profunzime cu tractoare mari, sunt alese semințe cu potențial ridicat și se aplică îngrășăminte pentru a hrăni planta, dar nu solul. Solul este văzut doar ca un substrat în care se plantează o sămânță (eventual un Organism Modificat Genetic – OMG), iar tot ceea ce are nevoie planta pentru a se hrăni este adus din exterior. Dacă se îmbolnăvește, se folosesc

insecticide și fungicide. Iar dacă există o problemă cu concurența sau cu creșterea buruienilor, se vor utiliza erbicide. Logica „controlului total”!

Distrugem viața microorganismelor și macroorganismelor care afânează solul, ceea ce duce la o eroziune severă cauzată de ploaie și de vânt, la o impermeabilitate a solului care împiedică refacerea pânzei freactice, și la infertilitate, făcând necesară utilizarea de cantități masive de îngrășăminte.

Pierderea biodiversității crește numărul bolilor

În modelul agriculturii intensive, biodiversitatea este văzută ca o constrângere. În anii '70 și '80 au fost efectuate consolidări uriașe ale terenurilor pentru a elimina gardurile vii, deoarece biodiversitatea însemna o pierdere a terenurilor agricole. Această logică a simplificării sistemelor pentru a produce din ce în ce mai mult, se întoarce acum împotriva noastră, deoarece nu reproducerile artificiale bazate pe câteva elemente izolate adăugate de om sunt cele care dezvoltă viața, ci sinergiile dintre ființele vii.

Odată cu pierderea biodiversității naturale, biodiversitatea cultivată a fost și ea sacrificată. În căutarea unei eficiențe sporite, au fost favorizate culturile cele mai potrivite pentru prelucrarea industrială, iar numărul soiurilor cultivate a scăzut vertiginos, la fel și valoarea lor pentru sănătate. Pe măsură ce biodiversitatea cultivată a tot scăzut în ultimii cincizeci de ani, diversitatea genetică a plantelor cultivate a scăzut și ea an de an, iar rezistența lor la boli s-a redus.

¹ Citește articolul „Cum hrănim Franța de mâine? Regândirea agriculturii, o provocare strategică”, apărut în revista acropolitană numărul 347 (ianuarie 2023) și pe site-ul revistei: [Nourrir la France de main ?Revisiter l'agriculture, un enjeu stratégique – Revue Acropolis \(revue-acropolis.com\)](https://revue-acropolis.com/)

* Titlul original al articolului: *L'agriculture plus morte que vive ?*
Sursa: <https://revue-acropolis.com/l'agriculture-plus-morte-que-vive/>

Supraproducția de CO₂

Agricultura este direct responsabilă pentru 19% din gazele cu efect de seră (GES), prin metanul care e legat de creșterea animalelor, oxidul de azot datorat împrăștierii îngrășămintelor și dioxidul de carbon provenit din combustibilii fosili utilizați de tractoare și de clădiri. Iar dacă includem tot ceea ce are legătură cu alimentele și comerțul mondial cu alimente (transportul), se poate ajunge până la 30% din gazele cu efect de seră.

Și încă nu se iau în considerare efectele aratului: de îndată ce începem să lucrăm solul, eliberăm CO₂. Concentrația de CO₂ din sol este de la 100 până la 300 de ori mai mare decât în atmosferă, iar prin arat eliberăm CO₂-ul care se află în sol.

Mai mult, pe lângă eliberarea CO₂ din sol, aratul aduce oxigen din aer în sol, deoarece nivelul de oxigen din aer este de 21%, iar cel din sol este de 14%. Dacă oxigenul este introdus la o concentrație mai mare decât concentrația acestuia din sol, se produce un fenomen de oxidare care va mineraliza materia organică și va determina eliberarea de CO₂ (emisie măsurabilă).

Foto: Abhishek Pawar, Unsplash

Recompensa pentru operele bune
este faptul că au fost realizate.
Nu există alt premiu mai demn.
Seneca

Foto: Sebastian Volkell, Unsplash

Un cost colectiv enorm

În Franța, între 1982 și 2012, trei sferturi dintre municipii au suferit cel puțin o deversare mocirloasă din cauza eroziunilor provocate de apă. Astfel, începând cu anii 1970 s-a înregistrat o scădere constantă a fertilității solului, a materiei organice și a carbonului din sol. Eroziunea cauzată de vânt și ploaie este în prezent enormă, iar scăderea fertilității produsă de acest tip de agricultură costă 1,25 miliarde de euro pe an, conform calculelor Comisiei Europene.

Potrivit asociației Ferma Viitorului², care sprijină dezvoltarea agroecologiei prin facilitarea creării de ferme alternative³ de către tinerii fermieri, costul dispariției biodiversității, al poluării apei și al degradării solului, toate datorate modelului industrial intensiv, reprezintă între 15 și 64 de miliarde de euro pe an.

² <https://fermesdavenir.org>

³ Ferme care oferă alimente sănătoase, de înaltă calitate, păstrând capitalul natural al planetei și garantând o activitate viabilă, durabilă și reziliență pentru agricultori.

Proiecțiile pentru Europa până în 2050 indică extinderea secetei și a bolilor, precum și a consecințelor acestora asupra suveranității alimentare.

În final, acest tip de agricultură este foarte costisitor pentru toată lumea, nu mai hrănește și nici nu atrage tinerii. Ne îndreptăm spre o lume a agriculturii fără agricultori (2050), în care tractoare-robot sau „sclavi” moderni vor lucra pentru organizații internaționale, care dețin atât solul, cât și semințele.

Cum ne putem gândi la o agricultură durabilă într-un model care să țină seama de natura finită a planetei noastre? Schimbările climatice ocupă toate titlurile din cauza „dezastrelor” pe care le provoacă, însă rămânem atașați de criterii de măsurare a „bunăstării” noastre, cum ar fi PIB (Produsul Intern Brut), care nu măsoară deloc bunăstarea umană, ci mai degrabă dispariția rapidă a vieții pe Pământ.

Ce-ar fi dacă fericirea ar avea o dimensiune calitativă, interioară, alimentată de relația noastră cu ceilalți, cu noi înșine și cu natura?

Dar avem nevoie de o formă mai dezirabilă de agricultură dacă vrem ca aceasta să fie durabilă și să ne îndreptăm spre autosuficiența alimentară care va fi esențială în viitor. Prin urmare, trebuie să ne revizuim modelele pentru a ne asigura că acestea sunt „sustenabile” atât din punct de vedere material, cât și uman. Prea adesea însă, parametrii propuși pun cele două criterii unul împotriva celuilalt, arătând că modul în care abordăm subiectul nu este corect. Trebuie să gândim diferit și să convingem susținătorii modelului învechit, dar să nu le cerem să găsească soluția. Așa cum spunea Albert Einstein: „nu cere sistemului care a creat problema să o și rezolve.” Acest lucru pare relevant și astăzi. 🌱

Foto: George Bakos, Unsplash

Peștera de la Zăpodie

Florin Ifrimescu

Foto: Florin Ifrimescu, Noua Acropolă

Este 6 octombrie 2018, dimineață. Plecăm de la pensiune cu mașina spre obiectivul nostru, Peștera de la Zăpodie. Afară e frig, sunt temperaturi negative, dar bruma dimineții ce sclipește în razele soarelui, oile care încă dorm și par a fi agude albe presărate pe poiană, precum și atâta albastru ce nu poate fi surprins de vreo fotografie, toate desăvârșesc frumusețea incredibilă din aceste părți ale Munților Apuseni.

După nu mai mult de cincisprezece minute surprindem Depresiunea Bălileasa, ca învăluită într-o aură de basm. Cu soarele-n ochi, continuăm pe drumul de piatră ce merge în dreapta, spre Cetățile Ponorului și în câteva minute ajungem în locul unde se văd pilonii unei foste sonde și unde drumul se intersectează cu Circuitul Gropii de la Barsa, semnalizat cu bandă galbenă. Aici oprim, organizăm echipamentul și plecăm pe jos spre Peșteră.

Peștera de la Zăpodie face parte din sistemul Groapa de la Barsa sau Depresiunea Barsa, ce apare ca un bazin închis cu formă ovală (cu axa mare de 2 km și axa mică de 1 km), situat în sudul Depresiunii Bălileasa. Pe lângă această peșteră, din rețeaua subterană a Gropii de la Barsa mai fac parte și Peștera Neagră, Avenul Ghețarul Focul Viu, Peștera Ghețarul de la Barsa.

Lătratul câinilor și sunetul talangelor ne cheamă să mai aruncăm o privire spre Depresiunea Bălileasa, rămasă în urmă, înainte de a coborî în una dintre cele mai sălbatice zone ale Munților Apuseni, cu pâraie ce se pierd în ponoare, păduri dese de molid, afinișuri, peșteri și abrupturi stâncoase.

La ora zece fix ajungem la peretele de stâncă, la baza căruia se află intrarea peșterii. Primul lucru peste care dăm este o limbă de zăpadă, după care Galeria de Acces coboară

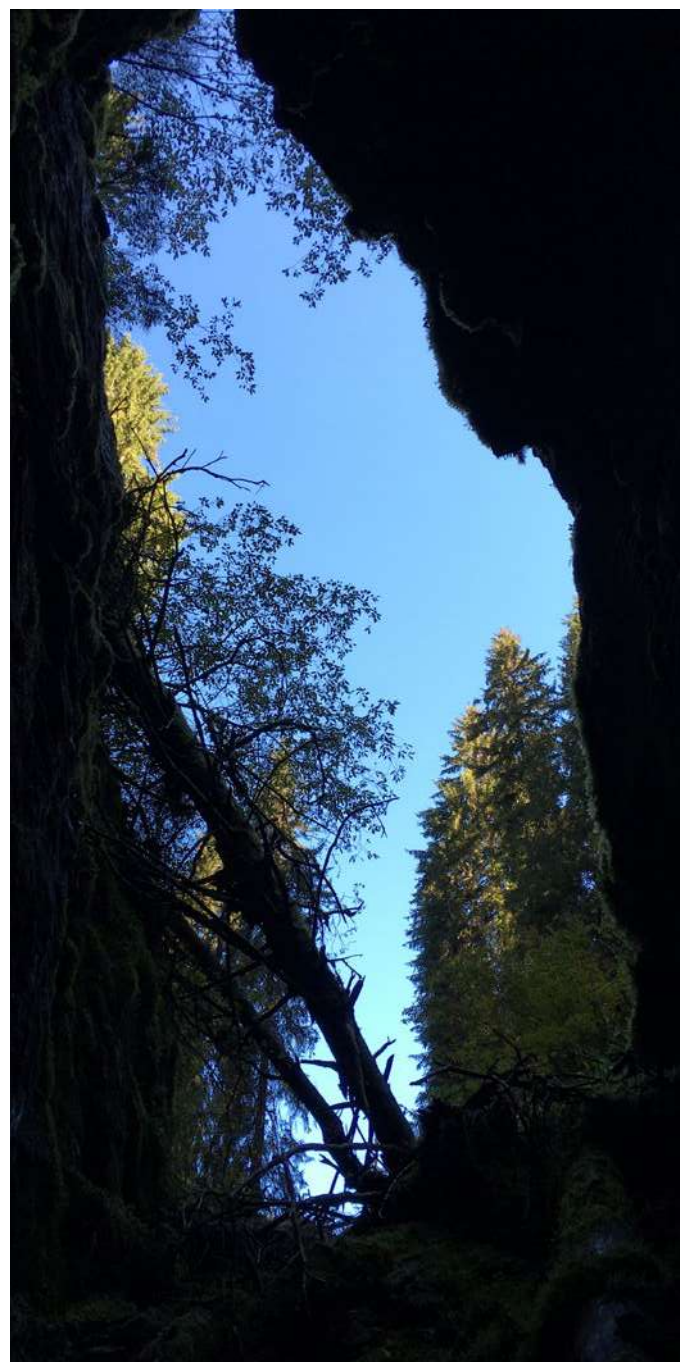
brusc în două verticale consecutive de șase, respectiv trei metri. Ajunși în prima sală circulară, spațiul ne permite să facem aici tabăra de bază și să pornim coborârea.

Galeria continuă cu un șir de meandre din ce în ce mai strâmte, întrerupte de mici săli circulare, apoi ne poartă într-o zonă puternic descendentă și îngustă, care la bază își continuă sinuozitățile printre pereții bine șlefuiți de apă. Aici trebuie să fim atenți la întoarcere. Pe unul dintre pereții de la baza galeriei vedem un liliac solitar, aflat deja în hibernare, și sperăm ca vizita noastră să nu-i fi tulburat în vreo măsură somnul. Este un punct de reper de mare ajutor pentru locul în care direcția de parcurgere a galeriei este pe verticală. Coborâm mai departe printr-un șir de alte meandre înguste, dar suficient de înalte încât să poată fi parcurse fără dificultate. O scăriță creată din cordelină ne ajută să coborâm cinci metri într-o sală circulară.

Foto: Florin Ifrimescu, Noua Acropolă

Foto: Florin Ifrimescu, Noua Acropolă

Până la acest moment galeria ne-a oferit un parcurs sinuos și îngust, cu pereți înalți și bine șlefuiți, întrerupt de săli circulare, formate de mișcarea turbionară a apei. De aici avem de-a face cu un șir de meandre foarte strânse și înguste, pe care le parcurgem într-un târâș susținut. Ieșirea din aceste zet-uri se face printr-o „gaură de șoarece” (cu diametrul de 30–40 de centimetri), în punctul în care Galeria de Acces întâlnește Cursul Nordic. Aici galeria este mult mai largă, dar din loc în loc tot mai apar pasaje în care suntem nevoiți să mutăm echipamentul din mână-n mână.

După circa 150 de metri ni se revelează Sala Mare, cu blocuri de stâncă, cu un gur și cu tavanul cu aspect de piele de leopard. În capătul sălii coborâm printre blocurile de stâncă la activul peșterii, ce ne poartă la o marmită ce reprezintă punctul terminus al turei noastre de astăzi din Peștera de la Zăpodie.

Foto: Florin Ifrimescu, Noua Acropolă

Foto: Florin Ifrimescu, Noua Acropolă

Până aici am făcut trei ore și jumătate și acum ne oprim la o sesiune de fotografie și de povești speologice din perioada studenției, despre incursiuni anterioare în această peșteră. După alte trei ore, ne luăm bananele speo în spinare și pornim spre suprafață, cu sentimentul că acest loc mai are atât de multe de oferit!

Pe drumul de întoarcere trecem prin joncțiunea dintre Cursul Nordic și Galeria de Acces, continuând pe Cursul Nordic. Aici este acel punct ce necesită o atenție deosebită, deoarece „gaura de șoarece” poate trece neobservată foarte ușor. Ajungând în zona în care pereții se înalță la 10–15 metri, observăm că galeria devine din ce în ce mai strâmtă, până se închide într-o prăbușire de bolovani. Ne întoarcem și căutăm liliacul în hibernare, iar după compararea vermiculațiilor peretelui cu cele din fotografia realizată la venire, conchidem ca ieșirea se află undeva deasupra noastră. Escaladăm cinci metri printre pereții înguști și identificăm continuarea drumului bun spre ieșire.

În total, zece ore am petrecut în subteran, timp în care mama-Pământ ne-a ținut în brațele ei. Izolați în această perioadă de restul lumii, am resimțit o conexiune profundă cu aspectul ascuns al naturii, experimentând liniștea și armonia sunetelor sale senine și pașnice. Minte și-a redescoperit starea de calm atemporal, amintiri misterioase au apărut din întuneric, iar inima, cu bătaia ei ritmică, a redevenit, mai clar ca niciodată, centrul propriei ființe. Acum revenim sub cerul nopții, senin și împodobit de stelele Căii Lactee, și ne oprim o clipă să reflectăm la această

nemărginire și să ne simțim parte a acestui grandios spectacol. Chiar dacă pe întuneric dimensiunea spațiului nu este cu mult mai mare afară decât în peșteră, prezența stelelor ne schimbă complet percepția: în timp ce lumina lanternelor crea în subteran doar umbre, acum lumina stelelor creează în suflet o aspirație...un ideal.

Aflați între mama-Pământ și tatăl-Cer, ocrotiți de amândoi pentru a ne continua drumul ascendent, ne simțim recunoscători pentru tot ce am experimentat și pentru sentimentul de profundă armonie pe care îl simțim aici și acum, Apuseni, octombrie 2018. 🍄

Foto: Florin Ifrimescu, Noua Acropolă

ANKH

Mara Pillat

Pe de altă parte, Ankh simbolizează centrul din care se revarsă calitățile divine și elixirurile dătătoare de nemurire. A o ține în mână înseamnă a bea din izvorul vieții fără de moarte. Reprezentată în posesia muritorilor exprimă o urare de fericire eternă, în tovărășia zeilor. Amulete în formă de Ankh se atârnau la gâtul mumiilor, pentru a le pune sub protecția zeiței Isis.

Când apare ținută de toartă, Ankh reprezintă cheia misterele ezoterice, care deschide ușa spre lumea veșniciei. Cine o deține știe să deschidă porțile lumii de dincolo și să le pătrundă semnificația tainică. Omul inițiat în mistere, obligat să păstreze secretele, este reprezentat cu Ankh ținută în mijlocul frunții, între ochi. Este deci și cheia cu care se încuie misterele la adăpost de profani.

Simbolul Ankh este purtat ca un talisman de către toți cei care vor să se împărtășească din atributele sale vitale. ♀

Foto: The New York Public Library, Unsplash

Foto: The New York Public Library, Unsplash

Anhk, crucea cu toartă, este un simbol egiptean enigmatic care stârnește fascinația omului contemporan. Este reprezentată ca o buclă rotundă sau ovală de care atârna un T.

În linii generale, reprezintă un simbol al Vieții: crucea ilustrează lumea manifestată, iar cercul lumea divină, spirituală. Cele două planuri se intersectează într-un punct, iar vizibilul se unește cu invizibilul. Vechii egipteni considerau acest punct a fi reprezentativ pentru existența omului pe Pământ, care este doar o etapă trecătoare dintr-un lung ciclu evolutiv.

O primă semnificație a crucii Ankh este viața veșnică, deoarece reprezintă imaginea perfectă a ceea ce nu are nici început, nici sfârșit, garantul milioane de ani de viață viitoare. Este atributul zeiței Isis, dar poate fi văzut în mâna multor divinități, ca emblema a veșniciei. Aplicată pe fruntea faraonilor și a inițiaților, le dă puterea să vadă eternitatea dincolo de obstacolele ce trebuie înfruntate.

Bibliografie

- [1] CHEVALIER, Jean; GHEERBRANT, Alain – *Dicționar de simboluri, Volumul I (A-D)*, Editura Artemis, București, 1994.
- [2] BLAVATSKY, H.P.- *The Secret Doctrine, Vol I Cosmogenezis*, Ediția First TarcherPerigee, Editura Penguin Group, New York, 2016.

Aristip din Cirene

Corina Munteanu

Foto: Sara Rostenne, Unsplash

Aristip din Cirene (435–356 î.Hr.) a fost un filosof grec hedonist, discipol al lui Socrate și fondatorul școlii cirenaice. Perspectiva sa filosofică aduce în prim-plan o viață trăită în mod plăcut, sub atenționarea faptului că simțurile sunt înșelătoare. Deviza sa era „posed, dar nu sunt posedat”, în sensul că omul care caută plăcerea trebuie să fie stăpânul și nu victima ei. Dealtfel, pornind de la căutarea plăcerilor, a ajuns la aceeași concluzie ca Platon sau Plotin, aceea că doar prin practica virtuților (calități ale sufletului) se poate ajunge la scopul dorit (care este *extazul* la Plotin și *binele general* la Platon).

Aristip susține ca tot ceea ce poate fi cunoscut este doar percepție subiectivă și de aceea plăcerea care se bazează pe simțuri este efemeră. Omul trebuie să mențină un control adecvat atât asupra adversităților, cât și asupra prosperității sale. Disprețuia lipsa de măsură și obișnuia să-i mustre pe oameni că

atunci când cumpără vase de lut știu să le încerce după sunet, dar în viață merg la întâmplare și nu știu să aleagă ceea ce le trebuie.

Iată câteva anecdote filosofice ce îl au pe Aristip în centru:

👉 Odată, pe cand Diogene spăla niște legume, trecu pe lângă el Aristip, batjocorindu-l. Diogene i-a zis: „Dacă te-ai fi obișnuit să mănânci din aceste legume, n-ai fi avut nevoie să umbli cu lingușeli pe la curțile tiranilor.” Aristip răspunse: „Și tu, dacă ai fi știut cum să trăiești printre oameni, n-ai spăla acum legume.”

👉 Fiind întrebat ce a câștigat din filosofie, răspunse: „Putința de a mă simți în largul meu cu oricine.”

👉 Altădată a fost întrebat ce avantaj au filosofii: „Dacă n-ar mai fi legi, noi am trăi tot ca acum.”

👉 Spunea că „e mai bine să fii cerșetor decât să fii ignorant; cei

dintâi au nevoie de bani, ceilalți au nevoie să fie umanizați.”

👉 Fiind întrebat de cineva la ce-i va folosi fiului său că este bine educat, el a răspuns: „Dacă nu la altceva, cel puțin ca atunci când e la teatru să nu stea ca o piatră peste altă piatră.”

👉 Un tată îi aduse copilul la învățătură, iar când i se ceru o plată de cinci sute de drahme, spuse: „Cu prețul acesta pot cumpăra un sclav!” „N-ai decât să faci așa și vei avea doi sclavi!” răspunse Aristip.

👉 Avea obiceiul să asemuiască cu pețitorii Penelopei pe aceia care treceau prin învățătura generală, dar se poticneau la studiul filosofiei. Spunea că pețitorii le dobândeau pe toate celelalte fete din casă, dar nu obțineau mâna stăpânei.

👉 Se zice că Straton i-ar fi spus: „Numai ție ți-a fost dat să poți purta la fel mantaua luxoasă, ca și pe cea zdrențuită.”👉

Bibliografie

[1] Diogene Laertios — *Despre viețile și doctrinele filosofilor*, Ed. Paideia, București, 1998.

Despre Symbolon

Paula Dron

Foto: Content Pixie, Unsplash

Suntem înconjurați de diversitate în toate formele ei, atât în natură, cât și în oameni. Și adeseori privim uimitoarea lume ce ne înconjoară fără a o vedea însă cu adevărat. Din acest considerent, universul simbolurilor poate fi asemuit unui limbaj auxiliar, cu ajutorul căruia cel ce îl posedă reușește să descifreze în profunzime fascinantă lume în care cu toții trăim. Iar simboluri se găsesc pretutindeni, civilizațiile din vechime acordându-le o importanță deosebită. Vom interpreta acest termen – *simbol* în limba română – în prezentul articol, pornind de la originea sa din limba greacă veche.

Cuvântul *symbolon* provine etimologic din prefixul *syn-* ce înseamnă *împreună cu* și verbul *ballo*, *a arunca*. Astfel verbul compus *symbollo* semnifică inițial *a arunca la un loc, a reuni ceva, a pune la un loc*. Din acesta va deriva și substantivul *symbolon* desemnând *reunirea sau punerea la un loc*.

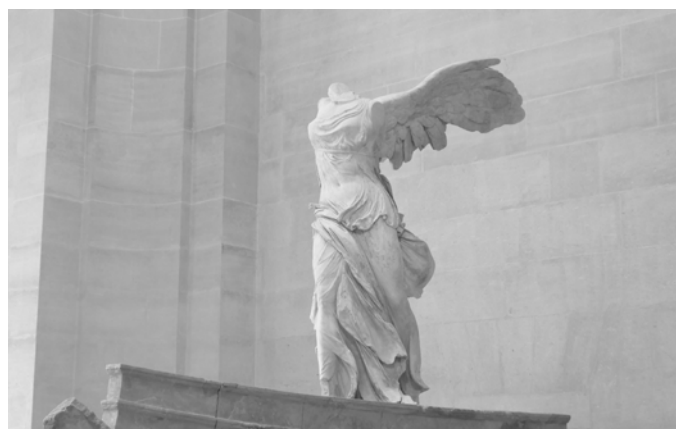
La origine puncta ceva foarte concret, un *semn de recunoaștere*, un *contra-semn*. Figurează astfel ca un obiect (în mod uzual o bucată de material, lemn sau lut) pe care îl rupi în două și care este împărțit între două persoane, fiecare păstrându-și jumătate pentru a fi recunoscut ulterior prin intermediul ei sau pentru a sigila un acord. Cu acest sens specific este folosit de Euripide în tragedia „Medeea”. Sofocle, în piesa „Agamemnon” din trilogia „Orestia”, îi acordă semnificația de *semnal* (de exemplu, focul ce era aprins pentru a anunța întoarcerea conducătorului în cetate).

Sensul evoluează ulterior spre unul mai figurativ. În dialogul „Banchetul”, celebrul dialog despre dragoste al lui Platon, personajul Aristofan ne vorbește despre o ființă cu patru mâini și patru picioare care va fi tăiată în două părți de Zeus, aceste jumătăți căutându-se ulterior pentru a se reîntregi. Se subliniază ideea că fiecare parte este un *symbolon* al întregului original spre care se tinde, ceva ce cuprinde atât lipsa, cât și promisiunea potențialului: „*Fiecare dintre noi este, așadar, un simbol (semn) al unui om întreg, pentru că suntem tăiați doi dintr-unul singur; și astfel, fiecare este mereu în căutarea propriului său simbol.*”

Autorii perioadei elenistice și a creștinismului timpuriu vor utiliza sensul cuvântului *symbolon* pentru a descrie cum lumea vizibilă este o reflexie a lumii divine, plină de simboluri prin care principiile eterne și invizibile ne sunt dezvăluite. Ulterior, termenul este împrumutat de romani și intră în limba latină prin intermediul comediei lui Plaut. Iar de aici, de-a lungul timpului, o dată cu dezvoltarea limbilor moderne europene, pătrunde și în limba română prin limba franceză, ca *simbol* și cu înțelesul de *semn, obiect, imagine*.

Păstrătoare a unui tezaur cultural impresionant și important, limba greacă veche încapsulează în cuvintele ei, mici fărâme de înțelepciune. Astfel, simbolul relevă într-un obiect sau un termen o multitudine de sensuri și semne aducătoare de cunoaștere. Devine un limbaj special, ce ne conferă o lentilă de traducere a lumii, îmbrăcând-o cu sens, dar și o invitație pentru fiecare dintre noi de a privi universul într-o notă mai înaltă. 📖

Nike din Samothraki; Muzeul Luvru, Paris
Foto: Junhyung Park, Unsplash

Bibliografie

- [1] STRUCK, Peter T. — Birth of the Symbol: Ancient Readers at the Limits of Their Texts, Editura Princeton University Press, Princeton, 2004.
- [2] <https://www.perseus.tufts.edu/hopper/text?doc=Perseus:text:1999.04.0057:entry=su/mbolon>, accesat la 07.11.2024, 20:22

Noua Acropolă

ACTIVITĂȚI RECENTE

Mihaela Brătuianu

București

Martți, 28 ianuarie 2025, la Biblioteca Metropolitană București, s-a ținut prelegerea „*Despre unitate în diversitate*”, punctând acest subiect atât din perspectiva științei moderne cât și din cea a vechilor tradiții spirituale ale omenirii.

Duminică, 19 ianuarie 2025, în sediul Noua Acropolă din București s-a prezentat tema *despre Pico della Mirandola și demnitatea umană*.

Martți, 25 februarie 2025, la Biblioteca Metropolitană s-a vorbit despre *mitul lui Ghilgameș* și principalele învățături transmise de acesta.

Ca de obicei la început de martie, cu ocazia Zilei Femeii, am organizat în sediul Noua Acropolă din București două evenimente dedicate arhetipurilor feminine: pe 1 martie despre *Hebe*, zeița tinereții veșnice și destinul eroilor, iar pe 8 martie despre *Artemis*, simbol și inspirație.

Cluj-Napoca

Conținând ciclul „*Idei în Oglindă*”, luna martie s-a aflat sub semnul primăverii prin ideile renașcentiste prezentate în cadrul unui dialog filosofic susținut în 15 martie 2025 și conceptele Ikebana din tradiția japoneză prezentate în cadrul atelierului din 22 martie 2025.

Un public entuziasmat a participat la *dialogul filosofic dedicat Renașterii italiene*. Evenimentul a avut loc în data de 15 martie 2025 la Centru pentru Tineret din Cluj-Napoca. Participanții au urmărit filmul documentar intitulat „*Florența: Pe urmele geniilor Renașterii*” realizat de Noua Acropolă. S-au purtat discuții despre contextul istoric al epocii renașcentiste și despre ideile câtorva reprezentanți de seamă ai Renașterii italiene precum Masilio Ficino, Pico della Mirandola, Michelangelo, Leonardo da Vinci, accentuând contribuția lor la evoluția artistică și spirituală a Europei.

Duminică 23 februarie 2025, Noua Acropolă Constanța a organizat o conferință dedicată lui Giordano Bruno, de la a cărui moarte eroică s-au împlinit 425 ani. Eroică a fost și viața marelui filosof care a muncit neobosit pentru a aduce lumina cunoașterii într-o epocă întunecată.

În cadrul conferinței „*Filosofia eroului*” ne-am apropiat de ideile din opera sa și am citit printre paginile vieții sale acele valori atemporale pe care le putem trăi și noi astăzi.

„Mulți sunt cei care – spune Giordano Bruno – aspiră la filosofie, dar puțini i se dedică. Acei puțini leapădă însă ancorele și se încred mării. Desfășurând pânzele, ei se avântă în vârtoarea vânturilor și curenților primejdioși cu cugetul mereu de veghe. Ei înfruntă destinul cu ochii deschiși.”

Giordano Bruno reușește și astăzi să aprindă focul entuziasmului în iubitorii adevărului. Ne inspiră să ne dedicăm temelor profunde și să trăim curajos ideile înțelese.

În luna februarie, membrii din Noua Acropolă Constanța au realizat mai multe ateliere de creație, îmbinând audiția de muzică clasică, dialogul pe teme filosofice și deprinderea de abilități practice. Prin exercițiu, voluntarii au învățat tehnica împâslirii lânii, au dezvoltat răbdare și atenție la detalii și au imitat natura creând ghiociei, brândușe, anemone, magnolii și lalele.

Arta, meșteșugul, dăruirea timpului pentru a crea ceva armonios sunt esențiale vieții omului. Pentru a promova aceste valori, au fost organizate 2 ateliere pentru public în cadrul cărora voluntarii au transmis cele învățate.

Sâmbătă 28 februarie 2025 a avut loc atelierul „*Mărțișoare din inimă*”, în cadrul căruia, cursanții au auzit o prezentare despre simbolismul primăverii și au creat mărțișoare din lână pentru cei dragi. Iar sâmbătă 6 martie a avut loc un al doilea atelier dedicat lalelelor.

Aceste ateliere se adaugă altor activități din programul Noua Acropolă – pictură, sculptură, poezie – care urmăresc dezvoltarea potențialului estetic al cursanților.

În luna ianuarie am început un nou ciclu de evenimente la cafeneaua „Negru Zi” din Iași. Sub titlul „*În căutarea...*” am explorat teme precum Identitatea, Dragostea și Echilibrul. Formatul inedit al acestor ateliere filosofice conversaționale ne-a permis să oferim publicului o perspectivă nouă și diferită a filosofiei, punând accentul pe aplicabilitatea ideilor și relevanța cercetării filosofice în viață.

Timișoara

„Peisajul Filosofic al Iluminismului” – prelegere filosofică la Complexul Muzeal Arad

Găzduiți de grandioasa sală „Pinacoteca” a Complexului Muzeal Arad, am căutat să „pictăm”, sub forma unei prelegeri, „Peisajul Filosofic al Iluminismului”. Tabloul final ne-a adus o mai bună claritate asupra impactului pe care această perioadă l-a avut în istoria umanității, precum și prilejul de a ne familiariza cu câteva dintre ideile principalilor exponenți ai fenomenului.

„Cum dezvoltăm busola morală? După etica lui Kant”

Pentru a doua săptămână la rând, sala „Pinacoteca” a Complexului Muzeal Arad, a fost gazda unei noi prelegeri filosofice, inspirate din teme iluministe. Iar atunci când vorbim despre acest fenomen, nu putem ocoli tema eticii propuse de Immanuel Kant. A fost o ocazie nimerită de a ne contura, fiecare, propria busolă morală cu care să ne aventurăm pe drumurile vieții.

Masă rotundă inspirată din cartea „Micul Prinț”

„Micul Prinț”, capodopera lui Antoine de Saint-Exupéry, a fost un prilej nemaipomenit pentru membrii Noua Acropolă din Timișoara, să participe la o discuție în cadrul unei mese rotunde. Ne-am lăsat fascinați de bogăția de simboluri ascunse în poveste, precum și de valoarea atemporală a învățăturilor extrase împreună.

Oradea

Luni, 27 ianuarie 2025, în sediul Noua Acropolă Oradea a avut loc prezentarea a trei muzee grecești: *Polimnia*, *Melpomene* și *Thalia*. S-a vorbit despre felul în care acestea ne aduc inspirație în viațile personale și despre capacitatea omului de a fi și privitorul spectacolului propriei vieți. Ca de obicei, a fost realizată și o trecere în revistă a reprezentării muzelor în alte civilizații.

Miercuri, 26 februarie 2025, am continuat prezentarea muzelor grecești cu *Caliope*, *Erato* și *Euterpe*. De asemenea, a fost celebrată și aniversarea a 11 ani ai filialei Noua Acropolă Oradea.

Sibiu

Marti, 28 ianuarie 2025 am reluat seria conferințelor desfășurate de Asociația Culturală Noua Acropolă la Biblioteca Județeană Astra Sibiu cu tema „Despre simplitate, ritm și măsură”. A fost o prezentare și un dialog cu publicul în care am abordat relația dintre simplitate și libertate, frumusețe, simplitatea în plan fizic dar și psihologic, diferența dintre simplitate și simplificare, dar și dintre ritmul natural și cel constant, cum ajungem la măsura justă. Dialogând și conștientizând aceste idei, putem găsi mai ușor soluții la problemele individuale, iar aplicarea lor poate duce la schimbări binevenite în viața noastră.

Tema conferinței și dialogului din luna februarie a fost „În căutarea fericirii”. Concluzia întâlnirii a fost că fericirea nu este doar o emoție trecătoare, ci un sentiment permanent al ființei noastre profunde, pe care îl trăim când suntem în armonie cu noi înșine, cu ceilalți și cu Natura. Fericirea se află în noi, trebuie doar să-i curățăm drumul spre lumină, iar cunoașterea filosofică, ca exercițiu spiritual, permite eliberarea fericirii aflate în sufletul fiecărui om.

În luna martie, am întâmpinat venirea primăverii cu o conferință și prezentare multi-media despre „Simbolismul artei renascentiste – Primăvara de Botticelli”. Ca întreaga artă renascentistă și acest tablou spune o poveste: cea a sufletului uman, a călătoriei lui spre lumea divină, a Dragostei care susține întregul Univers și a necesității de a renaște odată cu natura.

Conferințe, dialoguri, evenimente

BUCUREȘTI

Conferințe la Biblioteca Metropolitană București

29 aprilie, ora 17:00 – *Eneas, mitul eroului civilizator*. Prezintă Corina Munteanu

27 mai, ora 17:00 – *Educația morală în Egiptul Antic*. Prezintă Alexandra Stancu

24 iunie, ora 17:00 – *Idealul curtenesc și dragostea în cultura medievală*. Prezintă Carmen Chifiriuc

CLUJ-NAPOCA

Evenimente: „Împreună pentru Natură” – o serie de activități dedicate Zilei Pământului.

29 martie 2025 – *Amenajare grădină*. În colaborare cu Centrul de rezidență pentru persoanele fără adăpost „Sfântul Ioan”

25 aprilie – *Quiz pe teme ecologice*. Cafeneaua Urania Social Hub

26 aprilie – *Îi învățăm pe copiii de la organizația „Ajungem Mari” să recicleze*

29 aprilie – *Dialog filosofic despre legătura dintre om și natură*

IAȘI

Ateliere de filosofie practică la Cafeneaua Cafeneaua „Negru Zi” Iași

aprilie – *În căutarea Justeței*

mai – *În căutarea Succesului*

iunie – *În căutarea Curajului*

Evenimente dedicate Zilei Pământului

aprilie – *Plantare de copaci*. În colaborare cu „Plantează în România”

mai – *Prelegere și atelier de confecționare a hrănilor pentru păsări din materiale reciclabile*

Evenimente

iunie – *Eveniment dedicat Zilei Artelor*

BRAȘOV

Conferințe

aprilie – *Socrate – filosoful în cetate*

mai – *Arhetipuri feminine. Mituri și simboluri*

iunie – *Delfi – centrul cultural și spiritual al Greciei antice*

ORADEA

Conferințe

aprilie – *Despre viața secretă a copacilor*. Eveniment dedicat Zilei Pământului

Evenimente dedicate Zilei Pământului

aprilie – *Activitate de plantare de flori și arbuști în grădina sediului*

Evenimente

mai – *Poezii filosofice (Rumi, Mahmoud Shabestari)*

iunie – *Ziua Artei dedicată lui Michelangelo: Renașterea italiană și Michelangelo Buonarroti*

SIBIU

Conferințe și mese rotunde la Biblioteca Județeană Astra Sibiu

22 aprilie – *Ce putem învăța de la Natură?* Eveniment dedicat Zilei Pământului

27 mai – *Micul Prinț – învățături pentru suflet*

Evenimente dedicate Zilei Artelor

iunie – *Beethoven – compozitorul și eroul*. Conferință și audiție muzicală

iunie – *Michelangelo – 550 de ani de la naștere*. Conferință și prezentare multi-media

iunie – *Florența și geniile Renașterii*. Proiecție de film

TIMIȘOARA

Evenimente dedicate Zilei Pământului

24 aprilie, ora 19:00 – *Mitul Gaiei*. Conferință despre Mama Pământ

26 aprilie, ora 15:00 – *Amenajează-ți propriul terariu, un micro ecosistem*. Atelier Terarii

Apollon și Muzele — Robert Sanderson (1848–1908)
Universitatea din Edinburgh, Fine Art Collection
Foto: Wikimedia Commons

Curs de filosofie pentru viață

Socrate (detaliu) — Leonidas Drosis (1834–1882)
Academia din Atena
Foto: C. Messier, Wikimedia Commons

Fiecare dintre noi are momente în care se întreabă:
Care este sensul vieții mele? Pentru ce m-am născut?
Ce pot să fac mai bun în această viață? Viața mea se
petrece doar în exterior sau pot avea și o viață inte-
rioară? **Ce experiențe îmi îmbogățesc viața și mă fac
fericit?** Pot învăța ceva din momentele de suferință?

Cursul de filosofie pentru viață este o oportunitate
de a ne descoperi pe noi înșine și lumea din jur cu aju-
torul ideilor filosofiei antice Occidentale și a tradiției
vechi Orientale. Învățăturile pot deveni instrumente
practice pe care le putem aplica în viața de zi cu zi,
pentru a trăi o viață mai fericită și a dezvolta libertatea
conștiinței. Putem explora astfel calea transformării
interioare care ne va permite apoi să contribuim activ
la construirea unei lumi mai bune.

Grupe noi de curs în perioada următoare

BUCUREȘTI

15 mai, ora 20:00

TIMIȘOARA

14 mai, ora 19:00 (prezentare 1)

21 mai, ora 19:00 (prezentare 2)

Scopul și tematica cursului:

I. Pentru a îmbunătăți etica și valorile

1. Filosofia naturală și valorile etice.
2. Ființa umană și Cosmosul
3. Înțelepciunea Indiei: Bhagavad-Gită
4. Texte vechi tibetane: Glasul liniștii. Valoarea introspecției și a reflecției
5. Filosofia budistă: înțelegerea și depășirea crizelor
6. Înțelepciunea Chinei: Confucius

II. Pentru a îmbunătăți relațiile umane

7. Provocarea vieții sociale: problemele actuale ale lumii și ale ființei umane
8. Platon: mitul peșterii
9. Aristotel: căutarea fericirii
10. Plotin și școala neoplatonică
11. Importanța educației, rolul cetățeanului
12. Egiptul Antic: justiția ca o determinantă a vieții colective
13. Stoicism: Epictet, Seneca și Marcus Aurelius

III. Pentru a construi viitorul

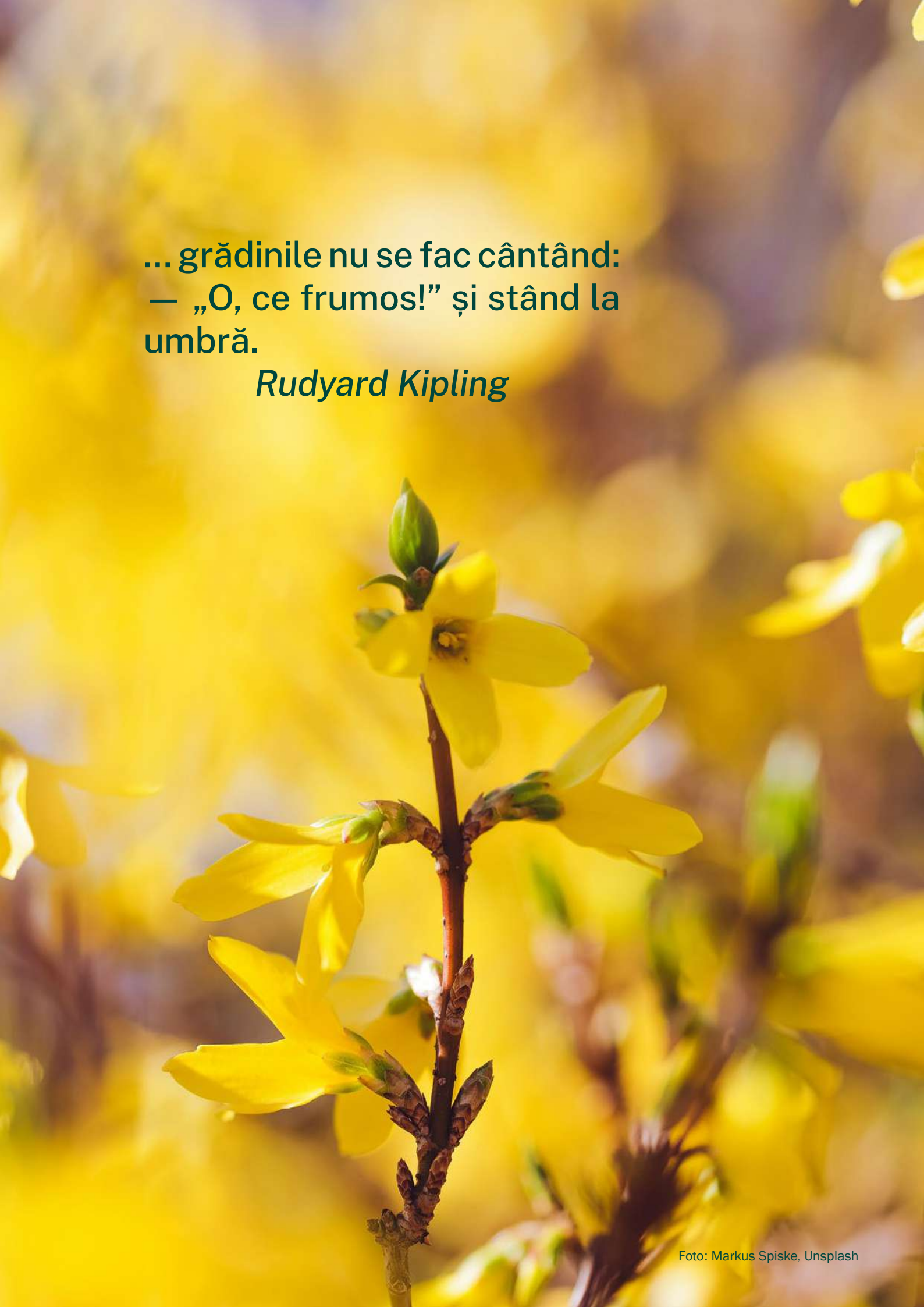
14. Filosofia istoriei: experiența ca motor pentru viitor
15. Importanța transmiterii: surse, fundamente și științe complementare
16. Istorie și mitologie: interpretarea simbolurilor
17. Ciclurile istoriei
18. Libertate și destin: chei pentru deschiderea ușilor viitorului

Atelier de pictură pe basoreliefuri

Informații și înscrieri: 0731 371 249

... grădinile nu se fac cântând:
— „O, ce frumos!” și stând la
umbră.

Rudyard Kipling